SPEDIZIONE IN ABBONAMENTO POSTALE
POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

Glasilo Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani

Izhaja dvomesečno.

Številka 7-8 V Ljubljani 1. julija 1943-XXI. Letnik XLVI

Ali naj letos razmožujemo?*

A. B.

Zaradi lanske hude zime in njej sledeče slabe čebelarske letine v krajih, kjer je ajdova paša glavna paša, se je število panjev v naših čebelnjakih precej znižalo. Tudi v letošnjih pomladanskih mesecih je pomrlo mnogo panjev zavoljo lakote. Zaradi tega je bilo povpraševanje po živih čebelah v minulih mesecih nenavadno živahno, razpoložljivega blaga pa razmeroma malo. Ne motim se, če trdim, da bo prihodnjo pomlad kupčija z živimi čebelami še bolj živahna, saj si že sedaj nabavljajo čebele ljudje, ki se zanje doslej sploh niso zanimali in ki računajo, da bodo na ta način najlaže in najceneje prišli do medu...

Za dobro blago plačujejo kupci visoke šteVilke. Zavoljo tega se utegne v marsikaki glavi poroditi misel na razmnoževanje panjev, da bo prihodnjo pomlad kaj kupčije. Saj so cene tako vabljive, da utegnejo tega ali onega zapeljati, da se loti razmnoževanja. Konjunkturo je treba izrabiti! Tega mnenja so predvsem tisti, ki jim trda prede za denar.

Mladim čebelarjem je težko dopovedati, naj nikar ne iščejo čebelarske sreče v velikem številu panjev. Mladina rada zida gradove v oblake in si rada predstavlja vse v najlepši luči. Ne preudarja mnogo in si rada predstavlja stvari samo od sončne strani. Zato jo marsikdo pošteno zavozi kljub sreči, ki ravno čebelarske začetnike rada spremlja.

Sedaj pa niso časi, da bi se na samo srečo preveč zanašali. Treba je, da vsako stvar temeljito pretehtamo. Naši čebelarski načrti morajo zato biti premišljeni in postavljeni na stvarno podlago. Izločiti moramo iz kalkulacije vso fantazijo in vse, kar ji je v sorodu. Greh bi bil, če bi pri čebelarjenju ne upoštevali vseh okolnosti, ki nam lahko prekrižajo tudi najbolj premišljene račune. Kaj lahko se pripeti, da zaradi kakega nepremišljenega koraka spravimo svoje čebelarstvo v tak položaj, da izgubimo precej tega, kar smo doslej z velikim trudom dosegli.

Ali naj letos razmnožujemo? Kočljivo vprašanje! Če bi človek vedel, kakšna bo čebelarska letina, kako lahko bi na to vprašanje pravilno odgovoril. Upajmo, da bo dobra. Mislim da bi jo čebelarji po tolikih slabih letinah in potrpljenju, ki so ga imeli s svojimi čebelami, zaslužili. Vendar pa to ne bo na tehtnici odločevalo. Merodajno je, koliko **panjev** bo čebelar jeseni lahko preskrbel z zadostno zimsko zalogo, ne glede na paše, ki so do takrat še pred nami. Pri tem računu lahko upoštevamo to ali ono pašo in tudi upanje na novo dobavo sladkorja za zasilno krmljenje, toda ti dve računski postavki v kalkulaciji sta, kakor nas praksa uči, skrajno kolebajoče vrednosti in radi varljivi. Zato bo prav vozil le tisti, ki bo računal tudi z najslabšim primerom, ko vse kvarte odpovedo, ko ni ne paše ne sladkorja. Edino okoli tega se suče odgovor na vprašanje, ali naj razmnožujemo ali ne.

Zdi se mi, da se vračamo v čase, ko trošarine prostega sladkorja za krmljenje čebel še nismo poznali. Tiste čase je moral imeti vsak čebelar primerno zalogo medu, tako imenovano železno rezervo za skrajno silo. Po tem medu je segel, kadar ni bilo druge pomoči, kadar tudi med iz podrtih panjev ni zadoščal za spopolnitev zimske zaloge določenega števila plemenjakov, ponavadi skrčenega do skrajnosti. To železno rezervo za suha leta so čebelarji skrbno čuvali in po potrebi spopolnjevali, oziroma obnavljali. Bila je za druge namene nedotakljiva. Za vsakega plemenjaka je bilo 8 do 10 funtov medene rezerve. Brez nje si ni bilo mogoče misliti urejenega čebelarstva in uspešnega čebelarjenja. Vrhtega se je čebelar ob slabih letinah brez oklevanja energično odločil za znižanje števila panjev in neusmiljeno izločil iz obrata vse jedce, ki niso bili sposobni za zazimljenje.

Odkar imamo čebelarski sladkor, nimamo več železnih medenih rezerv. Ves medeni pridelek skušamo čimprej prodati. Niti na misel nam ne pride, da bi ga kaj prihranili za hude čase. Čemu to, saj bomo dobili sladkor! Tudi izrazitih slabičev ne podiramo več. Za „pleme" puščamo vse panje od kraja in nakrmimo jeseni s sladkorjem tudi najhujše jetičnike med panji. Včasih tega ni bilo in je bilo dobro tako. Zato je bilo v naših čebelnjakih več dobrih plemenjakov kakor sedaj, ko se kako leto ubijamo s kupom revščine, ki ne more ne živeti ne

* Članek je bil namenjen za prejšnjo štev., a ga nismo mogli objaviti. — Ur.

umreti. Sladkor in pa nekdanja kupčija s čebelami za izvoz sta mnogo kriva teh razmer. Ne povsod, marsikje pa le.

Že iz doslej povedanega sledi, da bomo sedaj nekaj let morali voditi drugačne čebelarske račune. S sladkorjem ne smemo računati. Zanašajmo se samo na to, kar že imamo v rokah, na železno rezervo medu in starega sladkorja. Odgovor na vprašanje, ali naj razmnožujemo čebelje družine, nam potem ne bo delal nobenih preglavic. Kolikor imam, toliko bom lahko čebelam dal. Če bo letina dobra, tembolje, železna rezerva mi bo ostala nedotaknjena.

Naravnost greh bi pa bilo število panjev množiti, če nima čebelar v rokah niti medu, niti sladkorja. To sme storiti samo tisti, ki se je odločil, da bo število panjev v primeru slabe letine zopet znižal, tako da bo ostale lahko zazimil. V račun pa mora vzeti, da bodo zaradi razmnoževanja tudi starci manj močni in manj nabrali kakor celaki (nedotaknjeni plemenjaki).

Previdni čebelar bo zategadelj letos samo toliko razmnoževal, kolikor je neobhodno potrebno za ohranitev čebelarstva v dosedanjih mejah. Raje manj panjev, pa dobrih, kakor veliko skladanico „prašilčkov". V tej smeri delujmo letos, pa ne bomo nápak vozili. Skušajmo kakovost plemenjakov povečati, skrbimo za dobre in mlade matice, pomladimo satje, pa bomo več koristnega storili za naše čebelarstvo kakor z razmnoževanjem družin.

Na koncu še en nasvet. Kdor bo toliko srečen, da bo pridelal kaj cvetličnega ali kakršnega koli poletnega medu, naj ga začasno lepo spravi. Proda naj ga šele po končani ajdovi paši, ko bo vedel, ali imajo čebele zadosti za zimo in zvedel, kako bo s sladkorjem. Do takrat ga ne sme dati iz rok. Prav od srca želimo, da bi se letos ne ponavljalo, kar se je lani godilo, ko so nekateri čebelarji precej medu natočili, jeseni pa ni bilo za čebele niti medu niti sladkorja, pač pa čez mero besed, skrbi in potov ter konec koncev še kup slabo založenih panjev, ki bi bili vsi do zadnjega čez zimo pomrli, če bi bila zima količkaj huda. Take mile zime kakor minula so pač redke in se ne smemo nanje zanašati. Še enkrat: ne pijmo na račun medvedove kože!

Ogrebanje in prestrezanje rojev

Rojec Vladislav — Ljubljana.

Izmed vseh opravil, ki jih mora čebelar izvršiti pri čebelah tekom leta, mu jemlje največ časa ogrebanje rojev. Lüneburški čebelarji prebijejo ob rojevni dneve in dneve od ranega jutra do poznega večera pri svojih slamnatih panjih. Vse drugo delo je tedaj potisnjeno ob stran, vsa njihova skrb je posvečena izključno le čebelam. In naši kranjičarji? Ali so ravnali drugače? Mislim, da ne! Predobro so se zavedali, da predstavlja rojilna doba vrhunec kratkega čebelarskega leta in da se vsaka nemarnost ob tem času lahko kasneje občutno maščuje. Zato so plemenjake, ko so začeli nastavljati matičnike, zvesto nadzirali in se prav malo menili za jezikanje in žnedranje svojih zakonskih družic, ki so morale zaradi njihove odsotnosti same prenašati vse breme ostalega gospodarstva.

Kakor pa je bilo nekdanjemu kranjičarju rojenje zaželeno, tako se ga moderni čebelar otepa z vsemi štirimi in išče sredstev, da bi ga zatrl, ali vsaj omejil. To je pri današnjem načinu čebelarjenja povsem umljivo. Roji družine slabe, zmanjšujejo njih delazmožnost in kvarno vplivajo na donos medu. Razen tega je ogrebanje rojev ne le zamudno, temveč tudi vezano z raznimi nevšečnostmi. Rojenje pač ni za čebelarja vedno tako poetična zadeva, kot ga slikajo nekateri prirodoslovci v svojih knjigah in člankih.

Če sede roj na konec nizke in tanjše veje, nimaš z njim skoraj nikakega opravila. Vejo odstrižeš z vrtnimi škarjami, pa ga na njenem odstriženem delu zaneseš, kamor te je volja. Nekoliko bolj kočljivo je, če se čebele zberejo na debelejši rogovili, ali celo razlezejo ob deblu drevesa, če torej ne tvorijo strnjenega grozda ter jih je nemogoče zgolj s stresanjem in z udarci na vejo spraviti v ujemalnik. V takem primeru jih je treba dobesedno ogrebsti, to se pravi: pozajeti z lesenim korcem ali z emajlirano kuhinjsko zajemalko in jih v majhnih gručah postopoma zmetati v podstavljeni zaboj. Brez pikov, potnih srag in kletvic skoraj ne gre pri tem. Delo je vse kaj drugega, kot pa prijetno! Še bolj nerodno je, če se ti roj zvrti v vrh visoke smreke, ali zaleze v živo mejo bodečega gloga, naravnost obupno pa, če se ti obesi, kar se je zgodilo pred leti meni, na ž.eb enonadstropne hiše. Vsa navodila, ki si jih kdaj čital v čebelarskih priročnikih, pri takem roju gladko odpovedo. — „Potrudi se, da spaziš matico, ki se tudi pri obsežnejših in več kilogramov težkih rojih zadržuje navadno na površini gozda", svetuje vsega spoštovanja vreden praktik v svoji učni knjigi in nadaljuje: „Matico pripri v kletko, to pa pritrdi na odrezano vejo, desko, ali na dno ujemalnika, ki si ga bil prej privezal na vrv in obesil v bližino roja!" — Nasvet je približno iste vrednosti kakor šaljivo zatrdilo, da divjega zajca najlaže ujameš, če mu natrosiš na rep soli. Matico že na količkaj čebelnem satu težko najdeš, v roju pa je taka najdba vedno le naključje.* Priznati moram, da se mi je pri omenjenem roju pod strešnim napuščem zares posrečilo najti matico, pohvaliti se moram celo, da se z iskanjem niti dolgo zamudil nisem, vendar se prav nič ne domišljujem. da sem pokazal s tem kake posebne čebelarske zmožnosti. Drugekrati sem stikal za njo ure in ure, a sem se moral nazadnje le zateči k zanesljivejšemu načinu, če sem hotel čebele ugnati ter spraviti pravočasno na varno.

Muhasti so zlasti roji z mladimi, neizprašenimi maticami. Ne samo, da si izbirajo naravnost nemogoča mesta za začasni pristanek, često se v bližini čebelnjaka niti ne ustavijo. Še preden se čebelar zave pravega položaja, jih že pogoltne nedosegljiva daljava.

Čebelarji so trmasti in neradi prepuščajo roje neizvestni usodi. Če je količkaj možnosti, jim skušajo priti do živega. Toda dostikrat je umestneje kloniti, kakor tvegati življenjsko nevaren podvig. Marsikdo si je pri ogrebanju polomil roke in noge, pa tudi smrtne nesreče so se že pripetile.

Da, pri roju s sprašeno matico! Pri drugcih in pevcih, če je v roju več matic, prihaja pevka prav pogosto na površje grozda in jo ni težko ujeti. Ur.

Neprilikam, ki jih povzroča rojenje se izognemo na dva načina:

1. S tem, da zvabimo roj na prostor, ki je za ogrebanje čim bolj prikladen.

2. S tem, da prestrežemo čebele ob žrelu, ko se začno usipati iz panja.

Zvabitev roja na odrejeno mesto je pozabljena čebelarska umetnost. Vabilniki za roje so iz naših čebelnjakov izginili. Vsaj jaz jih nisem mogel nikjer več zaslediti, dasi čebelarjem niso neznani. Po brezbrižnosti mlajše generacije je zapadlo pozabi tudi rokovanje z njimi. Poznal sem samo enega čebelarja, ki se je še razumel na vabljenje rojev. Ker je bil možakar tudi v marsikaterem drugem pogledu zanimiv posebnež, naj spregovorim o njem nekoliko obširneje.

V svojih mladih letih je bil neugnan divji lovec. Več noči je prebil v gozdu kot pod streho domače hiše. Na starost si je postavil v samoti, na kraju prostranega, vse tja do pod kumskega vrha segajočega gozda skromno bajto. Tam je čez poletje pasel čebelice, pozimi pa odiral lovcem ustreljene lisice. Plačila za odiranje in napenjanje kož ni zahteval. Kot odškodnino za delo si je jemal lisičje meso, ki ga je solil in zlagal v pokončen sod, da si ga je lahko privoščil tudi v oni letni dobi, ko lovci te divjačine zaradi neuporabnosti krzna niso streljali.

Oženil se ni nikdar. Kruh si je mesil in pekel sam. Tudi kuhal si je sam, v glavnem pa se je preživljal z mrzlo hrano: raznimi vrtnimi in gozdnimi sadeži. Medu ni prodajal, dasi ga je po zatrjevanju okoličanov vsako leto precej pridelal.

Njegov čebelnjak je bila pokvečena stavba, zbita iz nepooblanih desk in pokrita s smrekovim lubjem. S svojo zadnjo steno se je neposredno naslanjal na gozdna drevesa. Na prečnih gredah so bili razvrščeni panji vse mogoče oblike. Največ je bilo ležečih izdolbenih klad. Razen kranjičev, ki so bili zbiti vsak po drugem vzorcu, pa si našel med njimi tudi iz vrbja spletene valje, zamazane z ilovico in blatom. Na končnicah si opazil čudna, skoraj bi rekel skrivnostna znamenja: križe, more, kroge, vijuge itd. Družine so bile močne. Rojile so zgodaj in v izdatnem številu.

Dolinci so čudaškega samotarja komaj poznali. Biti je moralo že kaj izrednega, kadar ga je zaneslo mednje. V cerkev ni zahajal. Ljudje so trdili, da je še ni videl od znotraj. In vendar ni bil brezbožen. Boga je častil po svoje. O njem je znal kaj lepo govoriti. „Boga občutiš v vsej njegovi veličini samo v prosti naravi," je razlagal. „Vsak kamen, najbolj neznatna rastlinica ti ve mnogo povedati o Bogu."

Takšnega kova je bil naš čebelar. Soseska ga je imela kljub njegovemu čudaštvu rada. Marsikak ponosen gospodar se je ponižal do praga njegove revne bajte, če je bilo v družini ali pri živini kaj narobe. Tudi jaz sem ga vsakokrat obiskal, kadar me je pripeljala pot mimo njegovega bivališča. Ponavadi je bilo to v aprilu ali maju, ko sem se vračal s pohoda na divjega petelina.

Prav dobro se spominjam svojega prvega obiska pri njem. Našel sem ga pred čebelnjakom. Sklanjal se je nad panjem, na čigar končnici je ždelo vse črno čebel. Očitno se je družina pripravljala k rojenju.

„Ali bo roj, oče?" sem nagovoril hribca.

„Bo, bo!" mi je odvrnil, ne da bi se ozrl. „Sem že postavil smrečico, da mi ne bo treba begati za njim po hosti."

Bilo mi je nerazumljivo. Kakšno smrečico je postavil? Kam jo je postavil in čemu? Kasneje mi je pojasnil zadevo. Ob rojevni odseka v gozdu do dveh metrov visoko smreko in jo zasadi v bližini čebelnjaka. Nanjo zvabi prvi roj in ga ogrebe. Za nadaljnje roje je potem brez skrbi. Kar po vrsti mu sedajo na isto mesto. Le redko se zgodi, da jo kateri popiha v gozd.

Kako ukani roj, da mu sede na točno odrejeno mesto, mi ni hotel nikoli izdati. Pozneje sem še večkrat vrtal vanj, da bi prodrl v to njegovo čebelarsko tajnost, pa se mi je znal vedno spretno izmakniti.

„Narava ima svojo govorico. Nauči se njenega jezika, pa se ti bo sama razodela." S tako simbolistično izjavo je imel navado presekati moja poizvedovanja. Nato je navrl pogovor v drugo smer.

O njegovem načinu lovljenja rojev sem mnogo razmišljal. Da roji radi sedajo na taka mesta, kjer je že pred njimi sedel kak drug roj, je splošno znano. Zato namaže previden čebelar odročno mesto, na katerem je z muko in s trudom ogrebel ta ali oni roj, s petrolejem, katranom, ali kako drugo čebelam odvratno snovjo. Vendar tega njihovega nagnjenja ni mogoče tolmačiti kot posledično nujnost. Imel sem že po več rojev na isti dan, pa sem moral vsakega ogrebsti na drugem kraju in na drug način. Še manj sem mogel doumeti, zakaj si je naš čebelarski očak izbral za vabo ravno smreko. Roji so na iglastem drevju redka izjema. Izogibajo se ga deloma zaradi igel, deloma zaradi terpentinastega vonja. Na splošno jim drevesa in grmi, ki imajo kak značilen vonj, kot na primer oreh in bezeg, niso po godu.

Drugi čebelarji so za vabo uporabljali posebne priprave, ki so jih ob času rojenja nastavljali čebelam. Tak vabilnik kaže tudi slika, ki je posneta iz Ludwigove knjige „Naše čebele" (Unsere Bienen.)* Vabilnik je izdelan v obliki nizkega zabojčka z osnovno ploskvijo 30 × 20 cm. Visok je kakih 6 cm. Spodaj in ob straneh je opremljen s koščki hrapave drevesne skorje, kar napravlja iz daljave utis, kot da sede na njem čebele. V zgornjo stranico je zavrtana kljuka, kakršne so običajne pri obešalnikih za obleko. Priprava je torej dokaj preprosta in jo lahko zbije skupaj vsak čebelar, četudi se prav nič ne razume na mizarstvo. Kako ravnamo s takim vabilnikom, Ludwig ne navaja. Pripominja samo to, da jih je treba izdelati več ter jih v času rojenja razobesiti na primernih mestih v okolici čebelnjaka. Vabilniki morajo biti dobro vidni, vendar ne smejo biti izpostavljeni bleščeči solnčni svetlobi.

Ludwigova navodila so pomanjkljiva. Zato naj jih izpopolnim še s svojimi pripombami.

Vabilniki morajo biti izgotovljeni že nekaj mesecev pred splošno rojilno dobo. Na prosto jih obesimo jeseni, ali vsaj zgodaj spomladi, da se pošteno presušijo in prevetrijo. Tako izgube sleherni vonj, ki bi mogel biti čebelam zopern. Tik pred roji jih snamemo in podvržemo naslednji proceduri: Vsak vabilnik zasenatremo z meliso, čebelarjem itak dobro znano

* Sliko priobčimo v prihodnji številki. Ur.

dišavno rastlino. Nato odpremo panj, o katerem vemo, da bo morda že naslednji dan rojil. Iz panja potegnemo dva ali tri močno zasedene sate ter jih postavimo na kozico. Ko smo prislonili sipalnik in nanj položili vabilnik, otresemo s pripravljenih satov na sipalnik čebele, da se preko vabilnika spraše nazaj v panj. Kranjičarji so najraje izbirali v ta namen čebele, ki so pred rojenjem posedale ob žrelih in se v težkih gručah obešale na panjeve brade.

Smotrenost tega postopka je mogoče prav lepo utemeljiti. Pri prašenju izločajo čebele iz žlez, nameščenih med pregibi skrajnih dveh zadkovih obročkov, značilen vonj, ki je zanje silno privlačen in dojemljiv celo iz večjih razdalj. Vonj, ki ga pri množinskem izločanju zaznava tudi dober človeški nos, je zelo izdaten in lebdi dalje časa na predmetih. Ta vonj nekako zaleze v vabilnik, katerega smo na zgoraj popisani način obravnavali, in učinkuje potem kot vaba na roje. Bistvenega pomena pri vabljenju niso torej vabilniki sami, temveč ukrepi, s katerimi napravimo vabilnike za čebele mikavne. Zategadelj morejo imeti ti katerokoli drugo obliko. Primerov zanje bi našli še več, če bi jih hoteli iskati.

Neki čebelar je uporabljal kot vabilnik prazen kranjič, v katerega je bil že pred tem ogrebel kak roj. Kranjič je z odprtino navzgor pritrdil na pokončen drog in si na ta način prikrojil preprost ujemalnik. Če mu je izrojila nova družina, se je postavil pod gručo spreletavajočih se čebel ter jim usiljeval svojo napravo. Ko so začele sedati na panjeve stene prve čebele, je bila igra dobljena. Kmalu se je zbral na panju cel roj in se dostikrat sam od sebe spražil v njegovo notranjost...

Popisani postopek je nekako na meji med vabljenjem in prestrezanjem rojev. Po navadi seveda rojev ne prestrezamo v zraku, temveč pred žreli panjev. Prestrezamo jih s posebnimi vršami, ki so pri nas bolj pogoste kakor pa vabilniki.

(Dalje sledi.)

Pravočasna priprava na zazimljenje čebel

Fr. L.

Zelo zmotno je mnenje mnogih čebelarjev, da imajo po končani glavni jesenski paši na ajdi še dovolj časa za vsa opravila pri zazimljenju svoje živali. Za glavno zazimljenje pač, a načrtna priprava na to se mora izvršiti že sredi poletja, nekako v prvi polovici julija, ko je končano rojenje in so novooprašene matice že kolikor toliko pokazale svoje dobre ali slabe lastnosti.

Glavni pogoji za pravilno zazimljenje so dovolj močne družine, primerna zaloga dobro prebavljive hrane in rodovitna matica. Za vse to je pravi čas že v začetku julija, ko je poseganje v ureditev čebelje zgradbe in njih življenja mnogo manj boleče kot po končani jesenski paši. Zdaj lahko čebelar zamenja slabejše matice z boljšimi, da ne bo redil maloživalnih družin za plen roparic, ki se pojavijo skoro vedno po končani jesenski paši. Po množini in strnjenosti zalege, prinašanju obnožine in po samem videzu matice bo z gotovostjo sklepal o njenih dobrih ali slabih lastnostih. V tem času mu ne bo težko dobiti prvovrstnih mater za bodoča pokolenja.

Skrbeti mora nadalje že v tem času, da bodo ob glavni jesenski paši družine res dovolj močne. Matica mora imeti za zaleganje predvsem dovolj prostora in družina primerno zalogo hrane. Zdaj je najugodnejši čas, da izloči ves odvišni med, zlasti onega, ki izvira od listne mane, ker ta ni za zimsko hrano čebel. Lahko, da je po nekaterih krajih naše pokrajine letos več ali manj smrekovega medu. Saj smo celo v ljubljanskih predmestjih videli na redkih osamljenih smrekah mnogo čebel. Še po močnejšem deževju so pridno obiskovale ta najdišča hrane, kar se navadno ne zgodi. Kaj prida seveda niso dobile na smrekah, a lahko je, da so nabrale tudi na ostalem drevju nekaj hrane te vrste, ki ni primerna zanje v zimskem času.

Da bo matica prazni prostor čimpreje zalegla, jo je treba k temu dražiti. Že medeno satje, ki ga vračamo po točenju, nekoliko zaleže. Čebele celice posnažijo in znosijo med na skupen prostor, v pospravljenih celicah pa bomo opazili kmalu jajčeca. To nagnjenje do zaleganja dražimo in pospešujemo v tem času zlasti z dražilnim ali namernim (spekulativnim) pitanjem. Za to uporabljamo dober pitanec ali sladkor. O pravilnem postopku tega pitanja imamo točna navodila v vseh čebelarskih knjigah in v raznih letnikih našega lista. V zadnjem času sicer čebelarji to opravilo nekoliko opuščajo. A kot drugod se tudi tu vračamo k razumnemu ravnanju svojih prednikov. Seveda mora biti to pitanje res načrtno in ne tjavdan. Glavno je, da čebele s pitanjem le dražimo k razvoju, da matica bolj zalega, ne pa da bi jih založili s hrano in s tem odvzemali matici celo prostor za zaleganje.

Razvoj šibkejših družin, ki imajo sicer dobre matice, pospešujemo v tem času tudi z dodajanjem pokrite čebelje zalege iz zelo močnih panjev. S tem družine tudi nekako izravnamo.

Prav tako že zdaj pazimo, da bodo imele zazimljene družine primerno satje. Prestaro, pokvarjeno in drugače pomankljivo damo rajši onim družinam, ki jih mislimo jeseni podreti. Popolnoma prazne in nerabne sate pa stisnemo v kepe, da ne bodo postali gnezdišče vešč.

Celo na bivališče čebel moramo biti že zdaj pozorni. Iz pomanjkljivih panjev, zlasti iz razpokanih, zveriženih ali poškodovanih preselimo čebele v boljše in jih postavimo na mesto prejšnjih. Zdaj imajo čebele še dovolj časa, da bodo z zadelavino zamazale vse morebitne luknjice in režice ter si v vseh podrobnostih uredile bivaliče za prezimovanje.

Na ta način oskrbljene družine bodo v miru in po načrtu urejevale svoje bodoče zimsko gnezdo. Če bo narava dovolj radodarna, bodo same vse oskrbele za svoj obstoj, drugače pa jim bo moral dodati skrbni čebelar, ne da bi pri tem kaj preurejal ali „popravljal" njih točno urejeno kraljestvo za zimski počitek.

To in ono o prevažanju v pašo

A. B.

Menda je ni pokrajine na svetu, kjer bi čebele toliko prevažali in kjer bi bil ta običaj že tako star, kakor je pri nas. Izkoriščanje tujih paš, zlasti na pomladanskem resju in ajdi je že od nekdaj v navadi. V hojevo pašo vozijo čebelarji manj dolgo, v travniško in na pravi kostanj pa šele zadnja desetletja.

Čim slabše postajajo v splošnem naše pašne razmere, tem bolj silijo čebelarji v tuje paše. Mnogo je krajev, kjer je čebelarjenje brez premikanja čebel nemogoče. Tam panji še ob dobrih letinah ne naberejo toliko, da bi tudi za čebelarjev trud ostalo kaj medu. V takih krajih je čebelar, hočeš nočeš, primoran prevažati, ali pa čebelarstvo opustiti. Nobena denarnica ni tako globoka, da bi se z leti ne izpraznila, če mora čebelar neprestano segati vanjo, da krije stroške svojega pasivnega čebelarstva. Najbolj navdušenega čebelarja mine sčasoma veselje do čebel, če vidi, da panji zaradi revne domače paše kljub najskrbnejši negi nikdar ne dosežejo tistega viška razvoja, ki odločujoče vpliva na množino medenega pridelka. V takem kraju ne pomaga ne krmljenje, ne najbolj umno čebelarjenje. Kjer ni vsaj enkrat v letu kolikor toliko izdatna paša, odpove vse: vzorni panji, dobro čebelje pleme, temeljito teoretično znanje in najboljša čebelarska praksa. Paše ni; brez te ne morejo panji nikamor, pa naj se čebele s čebelarjem vred pehajo, kolikor hočejo. V takem primeru ni druge rešitve kakor prevažanje, ali pa čebele čebelarju — hlače slečejo.

Blagor mu, komur ni treba prevažati! Vse življenje sem sanjal, kako strašno lepo mora biti, če so čebele lahko vedno doma in jim ni treba na pot za kruhom. Koliko truda, skrbi, stroškov, razočaranj in koliko grenkih izkušenj je neizogibno zvezanih s prevažanjem! To ve le tisti, ki je daljšo vrsto let jedel trdi kruh prevaževalca. Zato ni ta posel za vsakogar, vsaj za samostojno prevažanje ne. Kdor nima dovolj odločnosti, vztrajnosti, iznajdljivosti in poštene zaloge potrpljenja, kdor ni trdnega zdravja in debele kože, da lahko prenese kak posebno hud udarec, ki ga kdaj pa kdaj pri prevažanju zadene... naj ne hodi s čebelami po svetu. Pridelani med je včasih neznansko grenak!

Kljub vsem neprijetnostim pa ima prevažanje tudi svojo sončno stran, ki odtehta pri pravem čebelarju vse težave. Že zavest, da so se čebele v tuji paši vsaj pošteno najedle in založile za primer „sedmih suhih let", že sam pogled na lepo razvite in močno zaležene družine odtehta včasih vse prestane nadloge, da je potem veselja in upov nič koliko. Tudi to se pripeti, da pripelje prevaževalec prav težke panej iz paše. Če že ne zadene s prevažanjem terne, mu sreča nakloni vsaj kako ambico — dovolj za pravega in pametnega čebelarja, ki ve, da so „akordne" letine precej redke.

Med prevaževalci najdemo mnogo naših najnaprednejših čebelarjev z bogatimi čebelarskimi izkušnjami, temeljito prakso ter z obilico čebelarskega znanja. Od njih se lahko marsikaj učimo in so nam dejansko zgled za dobro čebelarjenje. Ne vsi, toda mnogi med njimi lahko veljajo za pijonirje sodobnega naprednega čebelarjenja, vsaj kar se tiče umnega izkoriščanja paš. Z narodno gospodarskega stališča je gotovo pomembnejše tisto čebelarstvo, ki pridobiva med iz novih in neizkoriščenih virov, kakor pa čebelarstvo, ki samo životari in se vzdržuje le s pomočjo sladkorja.

Zakaj je tedaj treba prevažanje z vsemi močmi podpirati? Predvsem zato, da pridelamo več medu, da ga zajamemo tudi tam, kjer ni domačih čebel ali pa jih je premalo, da bi mogle obilno pašo do kraja izkoristiti. To je glavni smoter čebelarjenja s pomočjo prevažanja, ali bi vsaj moral biti. S postavljanjem čebel v razne paše pa podpiramo tudi naše kmetijstvo, našega kmeta, da je njegov pridelek obilnejši in da ga je sploh kaj, kakor n. pr. pri ajdi. V zadnjem času je SČ priobčil več člankov v nadvse važni nalogi, ki pripada čebelam pri opraševanju cvetja kulturnih rastlin in sadnih dreves. Zavoljo tega moramo oblasti podpirati čebelarstvo, tudi tam, kjer malo donaša. To je tudi vzrok, da so n. pr. v Nemčiji zadnja leta uvedli širokopotezno propagando za bolj živo izkoriščanje paše na repici in sadnem drevju. Celo posebne premije oziroma odškodnine so bile določene za tiste, ki pripeljejo čebele v omenjeni paši. Obenem je oblast izdala stroge naredbe, s katerimi je uredila prevažanje, tako da nihče ne more biti prikrajšan, niti domači čebelarji, niti prevaževalci. Isti razlogi — oziri na kmetijstvo — so merodajni pri podpiranju čebelarstva s strani oblasti tudi v takih predelih, kjer se čebele same ne morejo preživljati, pač pa s prevozom na tuje obilnejše paše. Zaradi tega dobiva prevažanje vedno večji pomen in se ga čebelarji bolj in bolj oprijemajo.

Pri nas prevaževalci nimajo lahkega stališča. Zaradi samovoljnega in malo obzirnega postopanja posameznih nedisciplineranih prevaževalcev in zavoljo nestrpnosti ter sistematičnega podžiganja tega ali onega vročekrvneža iz vrst domačih čebelarjev, sta si oba tabora v precejšnjem nasprotju, ki ga po mojem mnenju nikdar ne bo mogoče popolnoma zravnati. Da, lahko bi ga, če bi bili med čebelarji sami uvidevni strpljivi in obzirni ljudje. Žalibog so tudi taki, ki nočejo poznati „ne hudiča ne beriča" in s svojim samolastnim ter brezobzirnim postopanjem dajejo povod za nove spore, zaradi katerih trpe potem nele posamezni čebelarji, marveč tudi vse naše čebelarstvo.

Časi so pa taki in bodo tudi ostali, da se bomo morali še v večji meri potruditi in izrabiti sleherno priliko, ki se nam ponudi, da povečamo pridelek medu. To pa je mogoče le, če prav živahno prepeljavamo čebele v dobre poletne paše, bodisi v travniško, bodisi v gozdno. Pri nas je še mnogo teh paš neizkoriščenih. Navadili smo se, da kopičimo čebele samo ob železniških progah in v krajih, kjer je že dovolj domačih čebel, za nekoliko bolj oddaljena in samotna pasišča se pa ne zanimamo, ker niso tako lahko dosegljiva in so tudi stroški za prevoz nekoliko večji. Ne uvažujemo pa, da so taka pasišča mnogo izdatnejša, kar daleko odtehta večji trud in večje stroške. Glavno pa je: tam ne bodo čebele nikomur na poti. Mnogo je še dobrih pasišč, ki zanje niti ne vemo. Če bi jih resno iskali, bi jih prav gotovo našli. Hojevih gozdov, kjer ni v bližini nobenih čebel, je še nič koliko. Na tisoče panjev bi tam imelo dobro bero, kadar je letina za to. Ena sama taka letina odtehta za več let in postavi čebelarja zopet na noge. Koliko tega priljubljenega medu gre v nič, ker ni čebel ali pa jih je premalo, da bi ga vsega pobrale. Čebelarji slišijo, kako izdatna je ta gozdna paša, pa raje ostajajo doma in javkajo zaradi slabih letin, namesto da bi se zganili in postavili še svoje čebele kam v bližino hoj. O, na kako že znano pasišče bi jih že postavili, če bi ne bilo tam že sila mnogo drugih čebel. Da bi se pa sami potrudili in poiskali kako novo pasišče, ne, zato jim manjka podjetnosti in dobre volje. Mnogo

pa je malih čebelarjev, ki se jim ne izplača voziti na svojo roko in takih, ki ne morejo z doma, ker ne utegnejo. Tudi ti bi bili lahko deležni hojinega blagoslova, če bi organizirali skupni prevoz v pašo, kakor bom v prihodnji štev. SČ povedal.

Za danes bi rad še nekaj pripomnil. Pregovor „Brez potu, ni medu" ne velja samo za čebelo, ampak tudi za čebelarja prevaževalca. Če vemo za dobro pasišče, ki je težje dostopno, nas to ne sme oplašiti, posebno dokler smo mladi in trdnega zdravja. Za zgled naj nam bodo gorenjski čebelarji, ki morajo nositi čebele visoko v gore, moški na krošnjah, ženske na glavi. Pot je dolga, strma ter naporna, a se izplača. Ne vselej, včasih pa le. Poznam čebelarja v Gorjah pri Bledu, ki postavlja svoje čebele visoko v gore v pašo na planinskem cvetju in pridela včasih mnogo izvrstnega medu. Panje naloži na posebni voz z mešano vprego, vola in konja. Vsakokrat jih pelje samo osem. Pot je tako huda in nevarna, da bolj ne more biti. Tako gre več noči zapored, dokler ni vseh 30 panjev na planini. Ves ponosen mi je nekoč prinesel na mizo pokušnjo zlatorumenega in fino dišečega medu, ki ga je tisto leto natočil. Med pogovorom je rekel: „Hudo trpim, ko spravljam čebele v planine, pa se še nikoli nisem kesal. Če drugega ne, pripeljem vsaj močne čebele nazaj in tudi za to se izplača trpeti."

(Dalje sledi.)

Nekaj o čebelji paši sploh in o regratu še posebej

Debevec Leopold, Ljubljana.

Pravi čebelar si bo vedno prizadeval spoznati vse medovite rastline svojega okoliša in proučiti njihovo vrednost s čebelarskega stališča. Za čebelarja je brez dvoma važno vedeti,

v kolikšni meri in v katerem času so viri medečine in cvetnega prahu, ki jih nudi določena rastlina, na razpolago njegovim čebelam. Saj predstavlja prav izdatnost teh virov temelj vsega čebelarskega uspeha. Ko si je glede tega na čistem, bo čebelar šele zamogel paši primerno prilagoditi način in opravila svojega čebelarskega obrata ter dovolj uspešno zastaviti svoje delo pri izboljšanju čebelje paše.

Čebelarji delijo vegetacijsko dobo rastlin v razne pašne dobe ali kratko „paše" imenovane. V vsaki teh pašnih dob cvete ali medi seveda cela vrsta rastlin, ki pa za čebele nimajo vse enakega pomena. Med njimi nekatere rastline vedno prednjačijo in prevladujejo tako po svoji množini, kakor po izdatnosti izločene medečine. Po takih glavnih rastlinah običajno dotično pašo imenujemo in tako imamo lipovo, akacijevo, kostanjevo, ajdovo pašo itd., čeprav cvete in medi istočasno še cela vrsta drugih rastlin, ki za čebele tudi niso brez vsake vrednosti. Včasih je celo težko reči, ali so v neki izraziti paši bile večjega pomena glavne rastlinske zastopnice dotične paše ali neke od onih drugih, recimo, brezimnih. Iznenadi nas pač, če vidimo, da čebele v obilnejši meri obiskujejo take brezimne cvetnice, dočim glavno, n. pr. akacijo, pravi kostanj ali ajdo zanemarjajo.

Naši čebelarji se povečini dobro zavedajo važnosti medovitih rastlin in že od nekdaj z bistrim očesom zasledujejo vse tozadevne pojave v rastlinskem svetu in v prirodi sploh. Preseneča, kako marsikateri starejši kmečki čebelar temeljito pozna posamezne rastline in njihovo vrednost, vremenske prilike in nešteto onih malih okoliščin, ki odločilno vplivajo na izločanje medečine te ali one rastline. To znanje ni nikaka papirnata učenost in vse to so si pridobili iz lastne izkušnje in opazovanja, v kolikor seveda ni z ostalo čebelarsko vedo prehajalo iz roda v rod. Gotovo je pa, da so naši dedje živeli v dosti tesnejšem stiku z naravo in imeli tanjše uho za dojemanje pojavov v intimni naravi, kakor mi dandanes. Vsak kmečki človek je tedaj poznal malodane vse rastline svojega kraja, temprej, če je bil še čebelar. In danes? Mnogo se je spremenilo tudi v tem oziru — žalibog na slabše. Zato člankov o čebelji paši v našem Čebelarju ne bo nikoli preveč!

Oglejmo si danes malo natančneje naš navadni regrat.

Regrat (Taraxacum officinale Weber), eden glavnih predstavnikov pomladanske paše, ki je izrazito mešana cvetlična paša, spada po rastlinskem sestavu v družino košaric (compositae). Opis regrata je prav za prav odveč, saj ga ni otroka, ki bi ne poznal njegovih rumenih cvetnih glavic ali onih srebrnih žogic, ki se tako ponosno dvigajo in odražajo iz svežega zelenila naših travnikov in sadovnjakov. Regrat, ki velja že od nekdaj za zdravilno zelišče, je zelnata rastlina trajnica. Vso rastlino preprezajo mlečne snovi belega grenkega soka. Iz debele valjaste korenike, ki sega razmeroma globoko v zemljo, požene v rani pomladi pritlična rožica s škrbinastimi listi, ki so kot prva pomladanska solata zelo v čislih, zlasti v današnjih časih. Iz rožice požene kmalu nato votlo, do 20 cm visoko steblo, betva, s cvetno glavico alj koškom na vrhu. Košek sestavlja 100—200 malih enakih cvetov; vsak cvetič ima svoja plodila in se končuje navzdol v ozko, 4—5 mm globoko cevko. Na dnu cevke ležijo medovniki, ki izločajo medečino kot lahko dostopno vabo za žuželke. Ustroj cveta je sicer tak, da se tvorba plodu izvrši tudi brez posredovanja žuželk, vendar ga prav rade posečajo, zlasti čebele. Plod (rožka) nosi na dolgem kljunu kodeljico iz enojnatih lasc, ki se po dozoritvi ob suhem vre-

menu razpne kot dežnik ali padalo. Veter potem raznaša plodove na vse strani in z zobci svojega spodnjega dela se na ugodnih tleh zasidrajo v zemljo in tako dosežejo svoj namen.

Glede tal regrat ni izbirčen, vendar daje prednost gnojeni zemlji. Po pašnikih, travnikih in sadovnjakih se nahaja v večjih množinah, posamezno ga najdemo povsod, koder se je človek naselil, zlasti ob potih in stezah ga nikjer ne manjka. Košnja mu prav nič ne škoduje, nasprotno celo pospešuje naglo obnovo nadzemeljskih delov, da kmalu zopet vzcvete. Poleti se ne ustraši suše in cvete naprej, čeprav ne tako bujno kot v vlažnem letnem času. Regrat je povsod jako nadležen plevel, ki ga je težko zatreti. Kot vsak drug plevel ne potrebuje nikake nege in je zadovoljen, če ga pustimo v miru, da se širi sam.

Regratove cvetne glavice se odpirajo ob sončnih dnevih zgodaj zjutraj in zapirajo proti 2. uri popoldne; ponoči, ob oblačnem in hladnem vremenu pa ostanejo zaprte. S poizkusi so dognali, da se glavice odpro tudi v mračni sobi, vendar le v toploti 12—30° C. To odpiranje in zapiranje cvetnih glavic predstavlja eno tistih čudovitih in smotrnih uredb v naravi, ki jih človek že od nekdaj tako občuduje. V našem primeru so torej cvetne glavice zaprte tedaj, ko tudi žuželke mirujejo; ob lepem in toplem vremenu (nad 12° C!) pa so oboji na delu, v boju za obstanek. Čebele imajo gotovo posebno tenek čut za ugotavljanje, kdaj izloča kaka vrsta rastlin največ medečine. Tej dnevni dobi potem čebele prilagodijo svoje obiske. Pri regratu je ta čas okoli 9. ure, prav kakor pri ajdi.

Na regratu dobijo čebele obilo cvetnega prahu, bogatega na beljakovini, poleg tega tudi precej medečine. Ker traja cvetenje posameznih regratovih rastlin daljšo dobo, 1—2 tedna — vse cvetne glavice se namreč ne razvijajo istočasno — in ker cvete takorekoč vso vegetacijsko dobo (april-september), štejemo regrat med imenitnejše predstavnike čebelje paše. Važno je zlasti njegovo cvetenje spomladi, ko nudi čebelam izredno obilo prvovrstne obnožine baš v času najintenzivnejšega razvoja čebeljih družin in velike porabe cvetnega prahu, ki ga drugod v naravi še ni dovolj. Pa tudi preko poletja, ko ne cvete več tako obilno, je regrat v določenih dobah skoro edina pomembnejša cvetoča rastlina.

Regratov med je gost, lepljiv in naglo kristalizira.

Znanih je bilzu 60 različnih vrst regrata, ki so si na pogled zelo podobni. Pri nas sta poleg navadnega ali pomladanskega regrata najbolj razširjena še suličasti in jesenski regrat.

Regrat se je razširil po svetu paralelno z napredkom kmetijstva, uporabe hlevskega gnoja in kulture žitaric. Njegova pradomovina so gorki predeli zapadne in centralne Azije, kjer je doma tudi večina naših žitaric. Regrat je potemtakem njihov ožji rojak in sopotnik. Iz svoje prvotne domovine si je približno od sredine srednjega veka do danes osvojil Evropo, Azijo in Severno Ameriko. In to sam, na lastno pest, brez tuje pomoči! Aleksander Veliki, Napoleon in podobni tiči se lahko kar skrijejo pred njim! Zato se kar nič ne čudimo, ko vidimo, da se regrat aktivno udeležuje tudi sedanje velike vojne. Iz neke njegove zvrsti izdelujejo namreč polnovredno nadomestilo za kavčuk.

Na primeru regrata lepo vidimo vso problematiko koristnosti neke rastline. Regrat je brez dvoma nepotreben in škodljiv plevel, ki občutno zmanjšuje pridelek s travnika; svežega živina rada jè, a za suho krmo ga ni mogoče izkoristiti, ker se pri sušenju zdrobi in razpade. Za čebelarstvo pa predstavlja posebno v času slabe paše in v sušnih letih pravo rešitev, dasi se zanj nihče ne zmeni.

Literatura: Dr. Černjavski: O maslačku, Novi Pčelar 1938, str. 79. — Dr. Grozdanić: Biološka proučavanja pčelinje paše, Pčelar 1936. str. 133. — Dr. Ewert: Die Nektarien, Leipzig 1932.

Šolski čebelnjaki

Fr. L.

Svoje čase so po naših krajih gradile oblasti čebelnjake tudi pri ljudskih šolah in priporočale gojenje čebel. Tako imamo na mnogih šolskih vrtovih bolj ali manj primerne čebelnjake, kakršen voditelj šole je bil pač v onem času na dotičnem mestu. Če je bil sam dober in izkušen čebelar, je poskrbel za primeren, moderno urejen čebelnjak, če pa ni imel smisla za to gospodarsko panogo, je pač sprejel, kar so mu drugi naklonili. Tako je ostalo kmalu več čebelnjakov nenaseljenih, ali so se pa porabili v drugačne namene. Zgodilo se je celo, da je nastala iz čebelnjaka — kurnica.

Res je ravno med učiteljstvom sorazmerno mnogo čebelarjev; da bi bil pa na vsaki šoli kateri, to je že kar nemogoče, zlasti še, ker prevladujejo povsodi učiteljice.

Zato je prvotna želja oblasti, da bi se na šolskih vrtovih gojilo tudi praktično čebelarstvo, šla že takoj v zasnutku po vodi. In mnogo takih, preveč na hitro zgrajenih čebelnjakov sameva še danes po podeželskih šolskih vrtovih ter čaka učiteljev čebelarjev, da prepode iz njih miši in pajke ter jih naselijo s čebelami. Saj je treba za čebelarstvo pravega veselja, praktičnosti, tudi neke vrste daru, mnogo smisla za red, razumevanja narave in še marsikaj, kar se ne da kar tako pridobiti. Zato je tudi táko — rekli bi, uradno zaželjeno — čebelarstvo kmalu pokazalo svoje slabe strani. Kjer na šoli le ni bilo med učitelji pravih čebelarjev, je životarilo v teh čebelnjakih le nekoliko let po nekaj panjev, dokler jih nista vzela zima, mraz, ali pa pokončale vešče. Kot povsodi, tako se tudi tu ne da prav nič prisiliti. Kdor nima veselja in znanja za to opravilo, ne bo opravil nič, pa naj bo kraj še tako ugoden in letine kot v sami obljubljeni deželi.

Značilno je, da so se podobni poizkusi že ponovno ponesrečili. Tako je pred več kot pol stoletjem v nekem večjem kraju Gorizie zapustil navdušen čebelar v svoji oporoki mnogim okoliškim šolam po en naseljen panj z željo, da bi po šolskih vrtovih gojili tudi čebele.

Nekoliko let nato so bili že skoro vsi ti panji prazni in so zginili v podstrešja med stare zaboje.

Celo tam, kjer bi se čebelarstvo moralo pravilno gojiti, ni bilo vedno vse v redu. Tako se je vršil na neki strokovni šoli za gospodarske panoge — še v bivši Avstriji — v glavnih počitnicah poučni tečaj za učitelje. Poleg drugega je bil na obširnem posestvu tudi čebelnjak in nekaj panjev s premičnim satjem, a ne naj-

boljšega sestava. Gojiti bi se bilo moralo po načrtu na tej šoli tudi praktično čebelarstvo.

Neki učitelj-čebelar je bil pa le radoveden, v koliko je to zavodno čebelarstvo res urejeno. Prosil je dotičnega strokovnega učitelja, da mu dovoli pogledati v notranjost teh panjev. Gospod se je sicer nekaj opravičeval, da gojenci nimajo pravega zanimanja za čebele in da jih goje v zavodu le iz navade, da pa niso kaj prida. A šla sta le v čebelnjak. In kaj je videl tu radovedni čebelar? To, kar je slutil: v zavodnem čebelnjaku, kjer bi se moralo kazati gojencem vzorno čebelarstvo, je bil tak nered kot v nobenem zapuščenem čebelnjaku na deželi. V panjih so vladale vešče. Takoj je opazil vmes tudi trotovca.

„Varuha" čebel je bilo sicer nekoliko sram in opravičeval se je, da je to njegova stranska panoga ter da ni utegnil, pravočasno pregledati družin. Bil je pač uradni čebelar.

In tako je bilo morda še kje drugje po naših tako imenovanih strokovnih šolah, kjer se je čebelarilo na ukaz in ne iz veselja in zanimanja.

Kot druge stroke, tako se tudi čebelarjenje ne da ukazovati in tudi ni vsak kraj primeren za to. Obvezno čebelarjenje se ne bo nikoli obneslo in bi bilo celo v škodo pravemu čebelarstvu, ker vemo, kaj lahko povzroče šušmarji. Škoda bi bilo stroškov za napravo čebelnjakov tam, kjer je gotovo, da se čebelarjenje ne bo obneslo.

Ne mislimo pa s tem popolnoma zavreči misli, da bi se gojilo čebelarstvo tudi na šolskih vrtovih. Le na splošno se to ne da uvesti. Tam pa, kjer so vse okoliščine ugodne, zlasti pašne razmere, kjer so večje šole in je pričakovati, da bo vedno na razpolago kak učitelj, vešč čebelarstva, tam je prav umestno, da se postavi s podporo oblasti vzoren šolski čebelnjak, ki pa se mora uporabljati le v čebelarske namene. Tudi v manjših krajih z izrazito dobro čebeljo pašo bi bili taki šolski čebelnjaki potrebni. Saj so mnogi učitelji-čebelarji prosili večkrat prav za taka službena mesta, kjer so lahko tudi čebelarili in je marsikateri v dotičnem kraju ostal daljšo dobo ali celo do konca službovanja.

Zadeva postavljanja šolskih čebelnjakov bi se morala tedaj obravnavati bolj svojstveno (individualno) in ne kar na splošno.*

Slaninar (Dermestes lardarius L.)

Debevec Leopold, Ljubljana.

Sleherni čebelar nedvomno pozna one plitve kotanjice jajčaste oblike, ki jih odrasle ličinke voščenega molja izgrizejo na površju lesenih delov panja, da bi se nato v njih zapredle. Razen teh jamic ste gotovo že opazili v notranjosti panjev, zlasti v gornjih letvicah satnikov, tudi nekakšne luknjice, ki jih čebele običajno pokrijejo z zadelavino. Te luknjice, 2—3 mm premera, so odprtine rovov, ki segajo bolj ali manj — do 12 mm — globoko v les. Tudi te rove pripisujejo čebelarji na rovaš razdiralnemu delu ličink voščenega molja. Vendar tokrat po krivici! Kajti ti rovi v lesu nele da niso nikdar prepreženi z ono fino pajčevino, s katero voščeni molj sicer pokriva svoje rove v satju, ampak tudi moljeve ličinke bomo zastonj iskali v njih. Bilo bi končno tudi čudno, da bi ena in ista vrsta ličink ali žuželk delala dvoje različnih oblik rovov. Ličinke molja niti s poskusi niso mogli pripraviti do tega, da bi delala rove v les. Pač pa je dr. Prell ugotovil, da si je te rove izbrala za stanovanje ličinka navadnega slaninarja in da so rovi sami njeno delo. Mislim, da ne bo škodilo, če si tega škodljivca malo natančneje ogledamo.

Slaninar je v panjih pogostejši gost, kot si čebelarji mislimo; posebno dobro se počuti pri šibkejših, manj odpornih čebeljih družinah, ki se navzlic vsej strategiji odmikanja že itak le s težavo upirajo pritisku svojega glavnega sovražnika-voščenega molja.

Prirodoslovci prištevajo slaninarja k plemenu kijašev (clavicornia), uvrščen tam med hrošče ali rogokrilce (coleoptera) sestavlja s svojimi ožjimi sorodniki posebno družino slaninarjev (dermestidae). Vsi člani ugledne družine so posebni prijatelji raznih živil in jedilnih shramb sploh; zlasti jim ugaja prekajena svinjina (ime!), dobro jim teknejo tudi živalske kože, kosti, rogovi in celo zbirk žuželk po muzejih ne zametujejo. Ti neznatni hroščki so zelo nevarni škodljivci; v razmeroma prav kratkem času lahko pokvarijo ali tudi popolnoma uničijo cela skladišča naštetega blaga. Razen v panjih in shrambah za satje ima družina slaninarjev svoje predstavnike — seveda primerno zaposlene — še v golobnjakih in kokošnjakih.

Slaninar (Dermestes lardarius L.) je 7 do 9 mm dolg in 3—5 mm širok hrošč sijajno črne barve. Preko prednjega dela zadka ima sivorjav prečni pas s 7 črnimi lisami. V panju se hrani z odpadki voska in obnožine. Samica slaninarja odlaga svoja jajčeca poleg snovi, ki naj ličinkam rabijo v hrano. Rumenkaste ličinke, ki so do 15 mm dolge in imajo na hrbtu čope dolge rdečkaste dlake, so zelo plahe in se boje svetlobe. Hranijo se le ponoči ali v temnih kotih s cvetnim prahom, katerega iščejo tudi v satovju, ki ga s tem uničujejo ali pa z lesom, v katerega vrtajo že omenjene rove. V rovih se tudi dovrši preobrazba ličink v hrošče. Dognali so, da ima slaninarjeva ličinka nekatere vrste lesa rajši od drugih, najbolj ji ugajata lipov in borov les. Naš čebelar Potepan, prijatelj priodoslovca prof. Erjavca, poroča v Slovenskem čebelarju in sadjerejcu 1888 (str. 61), da je imel večkrat priliko opazovati slaninarjevo ličinko pri razdejanju voščin in omenja, da ji po Krasu pravijo striž (strüž).

V panjih živi še drug zastopnik slaninarjev, Dermestes volpinus, ki ima enakomerno črno „salonsko obleko", sicer se pa od prvega v ničemer ne razlikuje.

Pri čebelah ti hrošči ne napravljajo ravno posebne škode, dasi bi bil brez njihovega posredovanja marsikateri satnik dalj časa ohranjen svojemu namenu kot sicer. Večjo škodo lahko napravijo v zanemarjenih shrambah za rezervno satje. Zato čebelar ne sme držati rok križem zlasti, če se je golazen že pojavila. Italijanska znanstvenica dr. Ida Giavarini namreč dopušča možnost, da je ravno slaninar, na videz manj sumljivi gost pri čebelah, eden glavnih prenašalcev čebeljih bolezni, ker lahko neovirano prehaja iz bolnih panjev v zdrave. Oswald Muck zatrjuje sicer nasprotno, a dokazano zaenkrat še ni ne eno ne drugo in je previdnost zato na mestu. Glede uničevanja teh

* Z izvajanji se popolnoma strinjamo! Ur.

hroščkov velja isto kot za voščene molje. Tudi tukaj velja predvsem: Red, snaga in močne družine!

Viri: Prof. Dr. H. Prell — Holzzerstörungen in Bienenbeuten durch den gemeinen Speckkäfer, Archiv f. Bienenkunde 1929, X/2, str. 63.

Dr. Ida Giavarini — I nemici delle api (I dermestidi), L'apicoltura d'Italia 1941, VIII, str. 112.

Prepih v panjih in okolici

Fr. L.

Znano je, da prepih čebelam zelo škoduje. To pa ne samo v panjih, ampak tudi v okolici čebelnjaka in v naravi sploh. Zato je staro pravilo, da postavljamo čebelnjake v mirne, zatišne lege in znano je dejstvo, da se čebelarstvo ne obnese v krajih, ki so preveč izpostavljeni pogostim in hudim vetrovom. Med take kraje spadajo zlasti na dve strani odprte odsojne doline, kjer je običajno stalen zračni tok zaradi izmenjave gorkejšega in mrzlejšega zraka.

Veter, kakor tudi prepih škodujeta v prvi vrsti cvetju, ker se ob takih razmerah hitro izsuši in neha mediti. Nevarna pa sta tudi čebelam samim, ker jih sape pri delu in letu ovirajo in jih mnogo popada na tla, odkoder se po daljšem počivanju težko dvignejo in navadno obleže za vedno. Posebno je to pogubno za žival pozimi pri izletih in v zgodnji pomladi, ko leži sneg, ter v bližini večjih voda.

Če je čebelnjak na vetrovnem kraju, vidimo ob vsakem letnem času pred panji po tleh polno mrtvih in onemoglih čebel, ki niso mogle zaradi utrujenosti doseči panja in so končale v travi pod kapom čebelnjaka.

V času rojev je veter še posebno nevaren. Čebele so zaradi obilo zaužite hrane precej težje in težko lete ter jih veter meče na tla, odkoder se težko dvignejo. Posebno nevarno je to za matico, ki že itak težje leti. Večina rojev se v vetrovnem vremenu razkropi in le redko se rojenje izvrši v redu.

Kako je prepih čebelam nadležen, priča tudi to, da zamažejo z zadelavino vse reže v panju, zlasti na zimo. Prav gotovo ni temu vzrok samo uhajanje toplote. Človek bi celo sodil, da stavijo čebele satje v panjih brez satnikov ravno zaradi prepiha najraje v poševni smeri ali povprek, redko pa podolžno. Tudi pri podolžni stavbi prav rade proti koncu satje poševno zavijejo. Opazil sem celo, da so pri podolžni stavbi v kranjiču na koncu naredile nekaj satov v natančni gorki stavbi.

Pri kranjičih zadelavajo včasih reže ob zadnji končnici tako trdno, da je treba panj s silo odpreti. Prav tako zadelajo mrežice pri AŽ panjih, čeprav je tu zaradi dvojnih zapor manj nevarnosti za prepih.

Kakšno škodo lahko naredi prepih v panjih, sem izkusil pred leti. V novem kraju, kamor sem prišel na jesen, sem začasno postavil nekaj eksportnih panjev in nekoliko kranjičev kar na hodnik ob prvem nadstropju kmetske hiše, kjer sem dobil stanovanje. Zadelal sem jih na debelo s senom in ga obložil s težkimi plohi. Neko noč že proti pomladi je nastal hud vihar in slišal sem, kako premetava po hodniku plohe. Komaj sem čakal jutra, da škodo popravim. Zjutraj sem videl, da je vihar razmetal plohe na zadnji strani skladanice in raznesel seno po snegu. Dva kranjiča sta bila odprta — prepih jima je odstranil skončnici. Prepričan sem bil, da sta oba zgubljena. Na tleh po snegu je ležalo vse črno mrtvih čebel. Hitro sem šel zapret panja in položil v vsakega steklenico gorke vode, da se ogrejeta. Čez čas sem šel poslušat, če je še kaj življenja v njih. Eden je že močno šumel, a iz drugega nisem mogel zaznati nikakega znaka življenja. Počakal sem še nekaj časa in ko končno v drugem panju le ni bilo slišati šumenja, sem ga odprl, da se prepričam tudi na oči, kaj se je zgodilo. Skozi panj se je kar zasvetilo. Ulice med podolžnimi sati so bile popolnoma prazne. S palčico sem pometel nekaj mrtvih čebel, ki so se nakopičile v obeh prednjih kotih panja. Med sati pa ni bilo več čebel. Veter, ki je silovito pihal v smeri proti žrelu, jih je dobesedno metal na pod in od tod skozi žrelo na sneg. Panj je bil izgubljen.

Pogledal sem na hitro še v drugega. Ta je medtem že oživel. Bilo je sicer v prednjih kotih poleg žrela tudi nekaj mrtvic, kamor jih je veter spihal, a med sati se je čulo še močno brnjenje, znak, da družina še živi. Ta panj je imel poševno delo in prepih ni mogel čebelam do živega. Bil je rešen in se je kmalu nato ob gorkem vremenu temeljito spreletel in obstal.

Drobne zanimivosti iz naše čebelarske preteklosti

Pri brskanju po starih časopisih naletimo na marsikako zanimivo beležko, poročilo ali dopis iz čebelarske stroke. Zlasti Bleiweisove Novice, eden naših najstarejših časopisov, ki je v drugi polovici devetnajstega stoletja pri nas preoral mnogo ledine — tudi čebelarske — imajo v raznih letnikih precej čebelarskega drobiža. Ker bi ta ali ona takih drobtinic utegnila kolikor toliko zanimati tudi naše čebelarje, jih v sledečem nekaj priobčim. Iz njih bomo razbrali, da je bilo leto 1858 v gotovih ozirih s svojimi „novotarijami", katerih dobre in slabe posledice več ali manj še danes čutimo, za naše čebelarstvo kar nekam pomemebno leto.

Prvi panj s premičnim satjem na Kranjskem. „Novice" od 28. 4. 1858 vabijo k udeležbi na veliki (občni) zbor Kranjske kmetijske družbe in nadaljujejo: „Tudi bojo nektere kmetijske orodja videti, med katerimi imenujemo posebno tisti panj, kteri že več let sluje po svetu in kterega je šlezki fajmošter Dzierzon znajdel in se po njem „Dzierzonov panj" imenuje. Čbelarjem našim bi utegnil ta panj, kteri pride pervič na Kranjsko, posebno mikaven biti." Iz „Novic" od 19. 5. istega leta izvemo, da sta bila razstavljena dva takšna panja in da ju je Kmetijska družba poslala „hvalevrednemu gospodu Dulerju v preizkušnjo".

Panja je družbi dobavil lekarnar Nachtmann iz Hartberga na Štajerskem.*

Uvedba sive ajde. Na že omenjenem občnem zboru Kmetijske družbe je poročevalec Ambrož prebral poročilo župnika Reša iz Prežgajn o izkušnjah s sivo ajdo. Reš je l. 1856. kupil pri Fr. Matern-u v Gradcu 1 funt sive ajde in jo vsejal. Iz tega semena je pridelal 16 funtov sivke, dočim mu je navadna črna ajda dala le šestkratni pridelek. Naslednje leto je vsejal vseh 16 funtov ter pridelal 75 funtov sivke ali

* Mittheilungen der k. k. Landwirtschaft-Gesellschaft in Krain, 1858, str. 12.

2 mernika in pol, dasi jo je ovirala izredna suša in ji je pozneje še slana škodovala. Črna ajda je tisto leto dala trikratni pridelek. Reš sivko močno hvali, le škoda, da kakih 5—7 dni pozneje dozori; zavrača pa trditev, da bi bila siva ajda bolj odporna proti slani od črne. Na odlično kakovost njenega zrna sklepa posebno iz dejstva, da sivi ajdi ptiči in miši v kozolcu izkazujejo izredno pozornost.

Še isto leto je sivo ajdo vsejala tudi Kmetijska družba sama in „Novice" od 25. 8. 1858 poročajo: „Na vertu kmetijske družbe v Ljubljani na spodnjih Poljanah smo vsejali letos spet za poskušnjo nekoliko nove ajde, tako imenovane sivke. Tako lepo stoji, da je po pravici moremo ‚kraljico' ajd imenovati in vredna je, da jo pogleda, kdor je ravno v Ljubljani. Serčno bi želeli, da bi ji prizanesla letos slana, ki jo je lani tako neusmiljeno posmodila."

Tako je tedaj siva ajda l. 1858 nastopila svoj pohod med kmetovalce po Slovenskem; kakor trdijo nekateri, ne baš v posebno korist čebelarjev.

Italijanske čebele. Tudi o teh so razpravljali na občnem zboru kmetijske družbe. „Novice" od 19. 5. 1858 poročajo: „Dosluženi fajmošter Jonke, eden naših najslavnejših bčelarjev, so družbi nasvetovali, naj si družba za poskušnjo kupi nekoliko italijanskih bčel, o katerih se tolika hvala poje in naj se te italijanke izroče našemu pridnemu gosp. Dulerju v Škerjančiem. Družba bo skusila za prihodnje leto italijanskih bčel dobiti in jih bo dala hvalevrednemu gosp. Dulerju v rejo."

Pa tudi še pozneje so zagovarjali in priporočali italijanske čebele. V Slovenski čebeli l. 1877. poroča čebelar F. P. iz Slivnice pri Mariboru o slabih uspehih s temi čebelami, ki si jih je nabavil. Dopisnik pravi, da se ne bo več ukvarjal z njimi, čeprav se o njih toliko pisari po časopisih in trdi, da so mu najljubše naše domače sivke. Urednik Jerič pa v dostavku k dopisu priporoča čebelarjem, naj le poizkušajo z laškimi čebelami in obavijo svoje izkušnje. Laške čebele da so dobre tudi za naše kraje, ki so vendar ugodnejši kot v Nemčiji, kjer pa so se rumene čebele vendar že popolnoma udomačile.

Naši tedanji vplivnejši čebelarji so bili pač vsi pod vplivom Dzierzonove šole in mode. Sledove teh poskusov pa še danes lahko vidimo na naših čebelah.

O prezimovanju čebel. Prezimovanje čebel je v navadi v severnih deželah, na Ruskem, Poljskem in Galiciji. Več dopisov v „Novicah" l. 1858 dokazuje, da so ta način prezimljenja preizkušali z večjim ali manjšim uspehom tudi naši čebelarji. Izčrpen je dopis župnika Hicingerja s Podlipe: „Ko so uni dan ‚Novice' povedale, da je neki bčelar na Štajerskem o veliki noči le merliče vzel iz zemlje, so naši bčelarji (ni jih sicer veliko) precej rekli: ‚Ta jih je pa predolgo pustil v zemlji'. Povem naj tedaj, da je eden naših bčelarjev, Matija Železnik po imenu, ko je slišal iz „Novic' besedo o prezimovanju bčel, precej rekel: ‚Jaz jo bom pa poskusil'. Poskusil jo je tedaj pridni mož prejšno zimo, leta 1856 na 1857, s panjevi; djal jih je ne zamašene o vseh Svetih v nalašč izkopano suho jamo in jih je pokril s perstjo 3 čevlje na debelo. Spomladi, o sv. Jožefu, jih je odgernil in vunkaj vzel, in glej, vsi so bili živi; in čez leto so se mu bolje obnašali, so bolje rojili in nabirali, kakor drugi panjevi, ki jih je drugače hranil. Navada je namreč tukaj, bčele čez zimo pod streho, na izbo, na pol primašene, hranjevati in na spomlad zopet predevati v ulnjak.

Letošnjo zimo, leta 1857 na 1858, je ravno ta bčelar hranil po enakem načinu 17 panjev v zemlji in o sv. Jožefu jih je vzel vunkaj zopet zdrave in žive in po teži nič drugačne kot poprej, in tudi zdaj so se boljši kazali, kakor pa drugač hranjeni panjevi. Slišal sem tudi, da je drug pčelar na Dole proti Idrii to zimo 70 panjev shranil v zemljo in da so mu tudi vsi zdravi in živi ostali...."

Naj omenim še navodila, ki jih za prezimljenje čebel v čebelnjakih daje v istem časopisu J. Šuc od Konjiške strani. Priporoča namreč panje v čebelnjaku obrniti tako, da so žrela znotraj ali pa panje položiti tako, da se prepreči dostop vetrov v panje. Zadnje končnice priporoča pustiti zgoraj za malenkost odmaknjene, pred žrelo položiti smrečja ali slame, da vlaga lahko uhaja in nato zapažiti s pezdirjem.

O produkciji medu na Kranjskem l. 1865. Naj sledi še prevod članka, priobčenega pod prednjim naslovom v Bienenzeitung (Nördlingen) l. 1866., ki ga je posnela po Wiener Gemeindezeitung od 28. 9. 1865:

„Letošnji medeni pridelek je pospravljen. Izredno ugodno vreme ob času ajdovega cveta je letos čebelarjem napolnilo mošnjičke, tako, da letošnjo letino lahko primerjamo z ono 1862, ko se je po približni cenitvi pridelalo na Kranjskem do 10.000 centov medu.

Obilno, celo preobilno razširjeno pridelovanje ajde predstavlja izredno soliden temelj kranjskega čebelarstva. Kratka doba 4 tednov — od srede avgusta do 10. septembra — je odločilna za množino medenega pridelka, to se pravi, da je ves dobiček odvisen od ugodnega in lepega vremena brez južnih in južnozahodnih vetrov ob času ajdove paše. Tako je letos 19. avgusta — jutro je bilo do 7. ure zavito v rahlo meglo, pihljal je komaj opazno severovzhodnik — ena sama močnejša čebelja družina (20 do 25.000 čebel) nabrala 3 funte 28 lotov ajdovca. Istega dne je na kranjskem polju ta razlika iznašala celo nad 4 funte. Kakovost medu je ravnotako različna, tako v posameznih letih kakor po poedinhi krajih. Na 100 kg surovega medu (s satjem vred) se računa povprečno 5 kg pridobljenega voska; vendar se ta odstotek menja in je v slabih letinah procent voska višji. Najboljši med in razmeroma več voska pridelajo na Krasu, najslabši prihaja na trg iz nekaterih občin celjskega okrožja, vendar ne iz Savinjske doline. Kriv je temu drugačen način pridobivanja medu ali podiranja; v teh krajih namreč pomorijo čebele z vročo vodo. Tako ostane v satovju precej vode, ki zviša težo medu in obenem poslabša njegovo kakovost. Za leta 1830—1848 označujejo povprečno ceno medu s 15 fl. 55 kr. avstr. veljave; najvišja cena v tej dobi je bila l. 1833. in sicer 18—19 fl. Leta 1861. se je cena dvignila na 28 fl., a od tedaj zopet pada, ker uvaža v Avstrijo poleg Nemčije in Italije že tudi Amerika znatne količine medu. Po statističnih podatkih ima Kranjska približno 100.000 panjev, ki cenjeni po 2 fl. predstavljajo vrednost 200.000 fl. Letni pridelek medu in voska pa računajo na 816.000 fl.

Konkurenca nemškega medu je od leta do leta večja; da, prišlo bo kmalu tako daleč, da bo kranjsko čebelarstvo podleglo, če se čebe-

larji le ne odločijo čebelariti res racionalno. Ustanoviti bi bilo treba čebelarska društva in prirejati potovalne zbore, kakor to delajo drugod in uspeh ne bo izostal."

Pesem je našim dedom nadomeščala „male oglase". Takratni misijonar v Ameriki Andrej Skopec omenja v svojih „Spominih na otročja leta" (Novice, 1847 str. 166) med drugim sledečo pesmico, ki mu je ostala v spominu na domače kraje:

Pojdem v Ljubljano po podgano,
v Loko po moko,
v Kranj po panj,
v Tržič po mešič,
itd.

ter nadaljuje: „Kdo ve, koliko je ta znana pesmica stara in kdo jo je zložil. Zdi se mi, da so jo naši predniki imeli za oznanilo, kje se ta ali ona reč prodaja ali kupi. To je bilo tudi potrebno, ker večidel zaradi pomanjkanja potov ali očitnih oznanil ljudje križem dežele niso zvedeli, kje se to ali ono kupi ali proda." Vsekakor originalna reklama! O vrstici „v Kranj po panj", ki predvsem zanima nas čebelarje, daje Skopec sledeče pojasnilo: „V Kranju je čbelarska kupčija dobro tekla. Zakaj od Kamnika do Tržiča in clo do blejskega kota so bili. kakor so še zdaj, prav pripravni kraji za čbelarstvo. Poljanci, podgorci in gorjanci so lahko čbelarili, ker so jim kmalu spomladi čbele na resji, na smreki in na cvetlicah med brale. Na ajdo so pa Gorjanci čbele na kranjsko, šenčursko in cerkljansko polje nosili in vozili. V Kranju so bile pa kupčije za čebele, med in vosek."

Tržno poročilo za l. 1847 — o medu in vosku. — Medu se letos ni veliko pridelalo, pa se še ta ni spečal, ker se je Parska dežela (Bavarska — op. por.), kamor se je nekdaj posebno veliko kranjskega medu prodalo, sama čbelorejo zlo poprijela, tako, da se ga zdaj komaj tretji del tega na Parsko proda, kar se ga je nekdaj prodalo. Letošnji med je dal več voska kot lanski (zgoraj smo videli zakaj — op. por.). Cena medu o Sv. Elizabeti je bila po 13 in 14 gold. cent; prodalo se ga je okoli 1000 sodčkov, skoraj ravno toliko se ga je pa shranilo za sejem sv. Pavla. Letošnji vosek še ni prišel na trg, lanskega pridelka se ga pa še veliko dobi po 86—90 gold. cent" (Novice, 1847).

Deb—

● Opazovalne postaje

Mesečni pregled za mesec april in maj 1943.

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže: pridobil v 1. (mesečni tretjini dkg)	pridobil v 2.	pridobil v 3.	izgubil v 1.	izgubil v 2.	izgubil v 3.	v mesecu čistih dkg: pridobil	v mesecu čistih dkg: porabil	največ pridobil: dkg	največ pridobil: dne	Toplina zraka: najvišja (C°)	najnižja	srednja mesečna	Dni je bilo: izletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol jasnih	jasnih	vetrovnih
Barje	289	—	—	40	55	35	—	—	50	20	26	—	—	—	28	3	—	2	9	17	10
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cerknica	575	—	45	30	20	15	—	40	—	—	—	+23	— 1	+ 9·3	25	8	1	6	8	16	16
		10	270	410	50	—	50	795	—	140	24	+23	+ 2	+12·5	26	8	—	7	12	12	20
Sv. Gregor-Ortenek	736	—	—	20	32	40	24	—	76	10	23	+20	— 4	+ 8·1	24	8	1	4	7	19	24
		36	380	730	56	40	20	1030	—	100	24	+22	—	+12·5	26	10	—	8	4	19	20
Št Vid	360	—	—	40	60	45	30	50	—	40	28	+ 24	— 3	+ 9·7	22	8	—	5	13	12	20
		90	365	760	230	15	75	895	—	185	24	+26	+ 2	+13	26	6	—	6	12	13	18
Krka	300	—	180	180	115	50	100	95	—	55	23	+28	— 2	+12·8	26	4	1	8	9	11	27
		50	345	800	125	35	50	985	—	170	24	+31	+ 3	+16	27	6	—	9	9	12	26
Pluska-Trebnje	207	—	205	400	130	80	50	605	260	135	30	+24	— 3	+11·3	27	9	1	8	10	12	24
		130	645	590	565	360	85	1365	1010*	195	29	+24	+ 4	+13·5	28	11	—	10	14	7	26
Novo mesto	180	—	70	140	90	15	65	50	—	35	22	†28·5	— 4	+12·2	27	9	—	4	11	15	15
		35	645	475	115	—	65	975	—	145	16	†29·5	+ 3	+15·06	28	10	—	4	11	16	17
Šmarjeta	375	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Prva vrsta številk velja za april, druga za maj 1943. * Panj dvakrat rojil!

April. Vreme v prvi tretjini meseca je bilo sončno in hladno. Skoraj vsako jutro je bila slana. V drugi tretjini je postalo topleje, slane so nehale, začel pa je vleči veter, ki je končno v zadnji tretjini prinesel že dolgo zaželeni dež. Narava je kar čez noč oživela in se odela v bujno cvetje.

Paša na borovnici, češnji in drugem sadnem drevju ni bila kaj prida, deloma zaradi suše, deloma zaradi vetra. Izlet je bil sicer živahen, donosa pa skoraj nobenega. Samo Št. Vid se pohvali, da so čebele v zadnji tretjini meseca nabrale vsega skupaj 1·80 kg.

Razvoj čebel je bil v splošnem še precej ugoden, ponekod celo zelo dober, zlasti tam, kjer je napredoval na rovaš obilne medene zaloge iz lanske paše na hoji. V posameznih krajih so bili panji proti koncu meseca že godni za prestavljanje, kar se že več let ni pripetilo.

Cerknica: Opazovani panj ima zalego na 6 satih.

Krka: Navzlic obilnemu cvetju je tehtnica slabo kazala.

Novo mesto: Razvoj dober, pri močnejših družinah celo zelo dober. Češnja je malo

medila, donos s sadnega drevja, ki ga je tu mnogo, je kril le dnevno porabo panjev.

Maj. V prvi tretjini je vreme bolj slabo kazalo. Bilo je prav muhasto in spremenljivo v vsakem pogledu ter je ostalo tako do konca meseca. Sonce, dež, hladna burja in močni podsončnik, soparni dnevi in jutranja slana — vsega je bilo dovolj in vsak dan drugače. Vendar so imel čebele dovolj prilike za izlet.

Paša je bila v tem mesecu tako dobra kot že več let ne. Medilo je tako rekoč vse, čeprav ne posebno izdatno. Največ je zalegla mana, smreka in travniška kadulja (žajbelj), a tudi na divjem kostanju, češminu, robiniji, detelji inkarnatki in travniških cvetlicah so se čebele rade mudile. Samo v Ljubljani so „prazno samo mlatile".

Kdor je imel letos v zadnji tretjini meseca živalne panje, zlasti tam, kjer je bila mana, bo letos kako malenkost točil, a pobahati se kljub temu nikomur ne bo treba... V splošnem ne bo take sile v posodah, da bi takoj začeli biti na veliki boben. Čuje se, da se je med ponekod v satju strdil.

Poleg krajev, kjer je bil medeni blagoslov nekoliko boljši kakor prejšnja leta, so marsikje morali aprila in maja čebele krmiti, ker so bile popolnoma suhe. Posebno kritični so bili dnevi od 4. do 8. maja. Takrat so bili panji v Ljubljani in njeni neposredni okolici ter še marsikje drugod brez živeža in smo jih rešili le z izdatnim podkladanjem. Žal je bilo sladkorja premalo na razpolago, kar bodo družine občutile še na tedne in tedne.

Cerknica: Prestavljali smo od 10. do 20. maja.

Sv. Gregor: Paša na sadnem drevju in borovnici je bila dobra, a jo je dež nekoliko motil. Rojenje se je pričelo v drugi polovici meseca.

Št. Vid: Medilo je skoraj vse od kraja. Panji so zelo živalni. Roji so začeli prihajati okoli srede meseca. Upamo na dobro letino.

Krka. Pojavila se je mana, čez nekaj dni nato pa prvi roji. Ko bi le ne bilo tega nesrečnega vzhodnega vetra.

Novo mesto: V drugi tretjini so bili panji po večini godni za prestavljanje. Dodane satnice so bile v enem tednu izdelane in zaležene. Pod Gorjanci in v Beli Krajini se čebelarji pohvalijo. Čebele so brale mano, in bodo čebelarji kmalu točili.

● Kotiček za radovedneže

1. Jaz imam postavljen čebelnjak na vrtu tik sosedne meje. Spomladi, okoli 20. februarja, je soseda naročila moji hčeri, naj na določeni dan čebele zaprem, da ne bodo letele in ponesnažile perila, ki ga bo soseda tisti dan sušila.

Res je to mogoče, vendar pa mislim, da stvar ni tako huda. Da ugodim želji, sem panje zaprl. Ko sem prišel popoldne okoli 3. ure k čebelnjaku, sem opazil, da dva panja nista bila dobro zaprta in so čebele lepo nosile obnožino, ki je čebelam tako zelo potrebna kot lačnemu človeku kos kruha. Zato sem še druge panje odprl navzlic temu, da je imela soseda še nekaj perila obešenega.

Ali ima soseda pravico zahtevati, da čebele v takem primeru zaprem? A. P. v L.

Ne, nobene pravice nima! Kam bi pa prišli in kako bi bilo mogoče še čebelariti, če bi vsi sosedi in še stanovalci v okolišu kakih 100 metrov stavili take zahteve. Če bi prišlo do tožbe, bi soseda brez dvoma pravdo izgubila. Kvečemu bi se sodnik postavil na stališče, da je čebelar odgovoren za škodo, ki jo čebele napravijo, torej v tem primeru ponesnaženje perila, toda tudi to ne bi šlo gladko. Nevarnost ponesnaženja je v glavnem le kake tri dni po prvem trebljenju in kasneje še kak dan po daljšem prisiljenem odmoru čebel (dežju), sicer pa ne.

Moj Bog, stric Matic se jezi na vrabce, ki mu posejane gredice obiskujejo, na kose in škorce, ki po češnji gospodarijo. In ta prekl'icani krt, številni bramorji itd. itd., koga naj toži in pred katerim sodnikom naj pravda teče? Malo potoži Bogu očetu, pa je vse v redu.

Povejte sosedi, kdaj so kritični dnevi za trebljenje in dajte čez plot kozarec dobrega medu, boste videli, kako se bo vreme zjasnilo, posebno še, če pri tej priliki rečete kako prijazno.

2. Pred nekim panjem najdem vsako jutro precej mladih, še ne popolnoma godnih čebel, ki imajo vsa pokažena krila in nožice zamotane v pajčevino. Kaj je vzrok temu? D. Z. v S. p. D. p.

Čebelne vešče! Ličinke (črvi) so se zarili v sredino satov, v satnico, kjer napravljajo rove in poškodujejo zalego. Takim črvom je težko priti do živega. Mnogo laže je pregnati tiste, ki se naselijo pod pokrovi zalege, kar se prav lahko opazi, ker je v ravnih smereh več pokrovcev precej vzbočenih. Če na tak sat nekaj časa trkljate s kako paličico, bodo črvi drug za drugim prihajali na dan, če pa ne, pa pojdite po sledi vzboklin z vžigalico in boste črva gotovo našli. V ostalem pa: snaga v panju bo najprej pregnala črve. V napadenih panjih je je še posebno treba. Morda puščate lepenko spomladi predolgo v panju in se pod njo skrivajo mladi črvi?

3. Naj storim kar hočem, naj satnice pred utiranjem žice še tako dobro segrejem in žico brezhibno utrem, vselej mi v panjih bušijo, da je izdelano satje potem precej vegasto in tudi s trotovino pokaženo. Kaj naj vendar storim, da se satnice ne bodo toliko bušile? A. M. v S.

Počenjajte kar hočete, nekoliko se bo vsaka satnica bušila, ko jo dobe čebele v izdelavo. S tem mora vsak čebelar računati in stalno nadzirati njih izdelavo, da vsako večjo hibo sproti popravi in že „prijete" satnice nekoliko poravna, če so se le preveč zbušile. Samo satnice, napravljene z ročno stiskalnico, se ne vežijo, imajo pa zopet to neprijetno lastnost, da so predebele (10—11 za A. Ž. panj jih gre na kilo). In sila krhke so, tako da jih je mogoče razpošiljati le v toplem letnem dnevu.

Najbolj se satnice vežijo, če ostanejo v plodišču na tedne neizdelane. Kadar je paša dobra, jih čebele izdelajo v dveh, treh dneh — brezhibno. Prva noč po dodaji je ponavadi odločilna. Da jih le kaka dva milimetra potegnejo, pa se potem ne morejo več bušiti. Posebno lepo jih izdelajo v mediščih. Morda so tudi pri vas predolgo v panjih, ne da bi se jih čebele lotile, kar je vselej znamenje revne paše.

4. Včasih najdem v kakem panju kak posebno dolg in ozek matičnik. Ličinka je prav

blizu odprtine. Ali so taki matičniki normalni, ali kaj posebnega? J. B. v B. p. G.

Kar mirne duše jih podrite, ker so nenormalni. Ličinka ne leži na dnu celice, marveč se iz kdo ve kakšnih vzrokov stalno pomika proti odprtini matičnika. Da bi ven ne padla, podaljšujejo čebele matičnik ves čas razvoja ličinke, tako da je nazadnje bolj podoben kosu cevke kakor želodu s kapico. Nekoč sem našel dobrih 5 cm dolgega. Začetnik misli: „To bo matica iz take zibelke", pa je ravno narobe.

5. Snaženje rešetk iz kovinastih paličic mi napravlja precej težav in je tudi zamudno delo. Kako bi se dalo najenostavnejše opraviti? Z. S. v L.

Denite rešetke v večji lonec vrele vode in pustite, da se kakih 20 minut kuhajo. Nato odstavite lonec in pustite, da se voda popolnoma shladi in vosek na površini strdi. Potem bodo rešetke kakor nove. Tudi več voska boste pridelali, kakor pri ostrgavanju.

● Društvene vesti

SEJNI ZAPISNIKI.

4. seja ožjega odbora dne 10. junija 1943. Zaradi konserviranja panjskih končnic se bo posvetoval g. urednik Bukovec s strokovnjaki. Dokončne sklepe bo stavil na prihodnji seji. Opazovalni postaji na Barju smo poslali nov toplomer. Po razdelitvi je ostalo še 983 kg sladkorja. Preostanek smo morali naznaniti kmetijskemu oddelku Visokega komisariata. Brez njegovega dovoljenja ga ne smemo razdeliti. Pravico do njega pa imajo predvsem podružnice, ki ga niso mogle pravočasno vzeti in pa naknadno prijavljeni člani. Društvo šteje 45 podružnic in 1140 članov, ki so plačali 28.788 L članarine. Do prihodnje seje naj se preskrbi načrt vzornega kmetskega čebelnjaka. Dvema učiteljema smo dali brezplačno Jugovo knjigo „Praktični čebelar". Poslevodeči tajnik in blagajnik ter vodja Čebelarne sta prebrala svoja poročila za občni zbor. Odbor je poročila odobril. Funkcijska doba poteče odbornikom Dermelju, Ločniškarju, Raiču, Senegačniku in Valesu. Razpravljali smo ponovno o proračunu za leto 1943. Vzeli smo na znanje zahvalo g. Petra Močnika in pozdrave gg. Peternela, Sajevca in Virjenta.

KNJIŽEVNOST.

Veseli svatje. Zbirka pesmi Cvetka Golarja, založila „Nova Založba" v Ljubljani. Z risbami opremil Božidar Jakac.

Pesmi Cvetka Golarja nas vabijo na svatbo, ki jo praznuje božja narava leto za letom. Ko se odpre prvi cvet, ko zažgoli prva ptička, začne pirovanje in rajanje in traja do pozne jeseni. Vse, kar se giblje, kar diha in raste, praznuje življenje.

Cvetku Golarju so najbolj pri srcu najmanjši svatje tega praznika in med njimi še prav posebno naše čebele. To vemo že iz SČ! Vedno nove strani iz življenja čebele opisuje in opeva, vedno ga prevzame neumorno, neugnano, neprestano snujoče njegovo snovanje. Cvetko Golar je tudi čebelar. In prav gotovo se ne motimo, če sodimo, da se mu je prav ob opazovanju njegovih čebelic poglobil tisti pogled v naravo, ki mu je vsaka bilka, vsak cvet, vsaka živalca vedno nov čudež stalno se obnavljajočega življenja.

Seveda je Cvetko Golar zbral najlepše svoje pesmi, ki mu jih je izzvalo zadostno občutje prirode, in jih izdal v zbirki „Veseli svatje". Vsi, ki ga poznajo že iz „Slovenskega čebelarja", bodo hoteli še kdaj pa kdaj uživati tega posebej našega pesnika. Prav bodo storili: Spoznali ga bodo še z drugih strani. Knjigo pa je tudi nad vse lepo opremil Božidar Jakac. Cvetka Golarja bo gotovo zelo veselilo, če bo zvedel, da posebno čebelarji radi segajo po knjigi. Storite to, tembolj, ker je njena cena zelo nizka.

Pravilna in praktična kunčnica. Pod tem naslovom je izdala Zveza društev „Mali Gospodar" v Ljubljani v založbi „Žegoze" knjižico izpod peresa ing. L. Pipana, ki naj pripomore, da bi rejci kuncev redili svoje živalce v dovolj velikih, praktičnih in vsem zahtevam higijene ustrezajočih stajah za kunce. Ker se s to rejo ukvarjajo večinoma „mali ljudje", ki morajo varčevati z denarjem in izdelujejo zaradi tega kunčnice sami, je bila knjižica izdana v glavnem zato, da rejec lahko izdela kunčnice na podlagi točnih risb in si s tem delo olajša ter stroške zmanjša. Po risbah in predpisih izdelane kunčnice imajo seveda tudi večjo vrednost za rejo samo, zlasti pa v primeru njene opustitve. Za dobre kunčnice je vedno kaj kupcev, slabe pa niso za drugega kakor za v peč.

Knjižico prav toplo priporočamo vsem rejcem kuncev. Boljšega pripomočka in vodnika pri izdelavi stajic bi težko našli. Cena brošuri je 14 Lir in jo lahko dobiš v vseh knjigarnah, pa tudi pri Zvezi društev „Mali gospodar" in pri „Zvezi" v Ljubljani.

● Drobir

Omamljivi vonj lipe. Če pridemo lepega poletnega večera v bližino cvetočih lip, nas prevzame njihov močni vonj tako zelo, da pravimo: „Lipe diše omamljivo". V resnici so nekatere vrste lip, katerih vonj učinkuje omamljivo, čeprav samo na čebele. To so tako imenovane srebrnolistne lipe, tilia argentea in tilia petiolaris, ki je prvi zelo podobna; obe sta doma na Ogrskem, tilia petiolaris pa tudi na Balkanu. Znani dendrolog (znanstvenik za drevesa) Kamilo Schneider v Berlinu je pisal, da je na svoje oči videl na tleh pod cvetočo tilio petiolaris nebroj omamljenih čebel. Med od srebrnolistne lipe pa ne učinkuje prav nič strupeno. Nasprotno, ravno ta med je v Banatu splošno zelo priljubljen, znan in cenjen zaradi svojega močnega vonja. Srebrnolistna lipa je dobila tako ime zaradi močno kosmatih listov na spodnji strani. „Dlačice" so srebrnosive ali pa belkaste. Kosmos 1936 — 6. št.

Podmaz pri novih panjih. Nedavno sem nekomu popleskal več novih A. Ž. panjev, ki jih je dobil od nekega mizarja. Kakor običajno, je bila tudi pri teh panjih končnica prevlečena z neke rjavo temeljno barvo, kakršno uporabljajo mizarji. Po domače povedano: panji so bili „grundirani". Še preden sem začel pleskati, sem opazil, da je morala biti mizarska temeljna barva — podmaz — zelo mastna, kajti panji so se svetili, kakor da bi bili lakirani. Za prvo pleskanje sem napravil bolj redko barvo, kar mora biti, ker mora firnež prodreti v les, da

potem dobro veže barvo kot tako, sicer se rada tušči, ali pa se napravljajo mehurji. Bog ve, kakšen „firnež" je vzel mizar za podmaz, jaz vem samo to, da se moja barva ni hotela prijeti, ker les firneža ni mogel piti zaradi premastnega mizarskega podmaza. Imel sem velike težave, preden sem panje tako popleskal, da je bilo komu podobno. Bojim se, da barve ne bodo držale; bržkone se bodo začele luščiti. Povem pa, da sem vzel za pleskanje prvovrstne predvojne barve in dober firnež. S čim je mizar panje grundiral, ne vem. Da bi bil podmaz tako masten od firneža, mi ne gre v račun, ker je to blago sedaj zelo drago in nihče ne more z njim potratno ravnati.

Kdor hoče, da mu bo barva na končnici dobro držala, naj naroči negrundirane panje, seveda če jih namerava sam pleskati.

O čebelarskih poročilih v dnevnem časopisju sem napisal nekoliko vrstic že v lanskem SČ (str. 109). Prosil sem čebelarje, naj bodo v svojih izjavah o čebelarskih letinah, zlasti glede medenega pridelka bolj previdni in stvarni. Fantazija ne sme pri pisanju igrati nobene vloge. Poročilo se mora nanašati na vso pokrajino, ne samo na ozek čebelarski okoliš. Potem je sodba o kakovosti letine pravilna. Le v tem primeru bo lajik izvedel za resnico: ali se je pridelalo mnogo medu, kakšno je trenutno stanje čebelarstva v pokrajini i. dr. Ponavljam zadnji stavek moje lanske beležke v SČ: „Z napačnimi podatki lahko napravijo (dopisniki) dosti zmede in pomagajo z njimi ustvariti mnenje, ki nasprotuje interesom našega celokupnega čebelarstva."

Kako malo je zaleglo naše dobrohotno svarilo in kako lahkomiselno in nestrokovno so sestavljeni kdaj pa kdaj čebelarski dopisi v naših dnevnikih, nam nazorno dokazuje sledeči članek, objavljen v „Slovencu" dne 20./5. t. l.: „Slab začetek čebelarske sezone.

Medtem ko je bilo lani — po pet in več suhih čebelarskih letih — leto prav ugodno za čebelice in njihove gospodarje, saj je bil pridelek res izdaten, pa so napovedi za letos kaj črnoglede. Vsaj začetek kaže tako. Za čebelarje je predvsem važna pomlad, zakaj čebelice potrebujejo predvsem pomladi hrane zase, ker po večini pozimi zelo štedijo z medom in tudi denaturiranim sladkorjem, ako jim ga čebelar da. Lani je bila pomlad za čebelice naravnost idealna. Vse drevje je šlo v cvetje in lepi dnevi so trajali prav dolgo, tako da so si čebelice temeljito opomogle čez trdo in ostro zimo. Tudi naši čebelarji so že predlanskim dobili iz Italije dovolj sladkorja, denaturiranega s česnom, tako da so mogli preskrbeti svoje čebelice. Lani je tudi lepo cvetela lipa, dalje ajda in izdatno je medila hoja, tako da je bil sladki zaklad, ki so ga čebelice nanosile v svoje panje, res velik.

Tudi lansko jesen so naši čebelarji dobili iz Italije za svoje čebelice dovolj denaturiranega sladkorja in k sreči je bila tudi zima precej mila, tako da so čebelne družine letos prav močne, toda kaj ko je premalo hrane zanje. Ne smemo seveda reči, da letošnja pomlad ne bi bila krasna, saj cvete vse, kar more. Samo drevje je letos sicer nekoliko šibkejše kakor lani in na primer nekatere sadne vrste, recimo nekatere jablane, letos sploh niso cvetele. To po lanskem razkošju v cvetju in sadju ni prav nič čudno. Tudi lepih dni je dovolj. Toda večina sadnega drevja in drugega cvetja je medilo prav tedaj, ko je bil dež ali pa hudo vetrovno. Čebelice torej niso mogle na pašo in cvetje se marsikdaj zaradi tega ni oprašilo. Zaradi tega neugodnega naključja bodo imeli škodo tako sadjarji kakor čebelarji.

Čebelarjem ostane še v glavno upanje v lipo, ajdo, hojo in pa v razno poljsko cvetje. Bati pa se je, da bodo do tedaj čebelne družine precej oslabele.

Morda se utegne obrniti vsaj na bolje in se bo čebelarska sezona popravila, vendar take letine ne bo, kakor je bila lani."

Šele sedaj vemo, da je bilo lansko leto prav ugodno za čebele in za njihove gospodarje. Ali dopisnik nič ne bere SČ? Če bi bil le površno pogledal mesečna poročila naših opazovalnic, bi vedel, da je bila lanska letina za veliko večino naših čebelarjev katastrofalno slaba. Zaradi lakote v minuli zimi je pomrlo nešteto panjev, saj jim čebelarji jeseni niso imeli kaj nuditi. Kar jih je pretolklo zimo, so tako slabi, da jih tudi dobre paše ne bodo kmalu spravile na noge. Dobra letina je bila lani samo tam, kjer so v bližini hojevi gozdovi. Koliko čebelarjev pa je, ki so mogli to pašo izkoristiti? Ali se dopisnik nič ne spominja, kakšna poplava hojevca je bila včasih po kaki dobri hojevi paši? Vse posode so bile polne in dve, tri leta je preteklo, preden je bilo blago prodano — po slepi ceni. Kje pa je lanski med? O lanskem cvetličnem sploh ne moremo govoriti. Kdo ga je videl? In ajdovec? O, ajda je resnično lepo cvetela, kakor poudarja Slovenčev dopisnik, toda nudila je tako imenitno, da so bili panji po ajdovi paši popolnoma suhi... Isto velja o lipi, ki še ob ugodnem vremenu ne medi pri nas toliko, da bi bilo vredno omeniti.

Slovenčev dopisnik nam je napravil slabo uslugo. S takimi članki si mnogo škodujemo, posebno sedaj, ko je sila za nadomestno klajo tako zelo velika. Če je bila lanska letina res tako odlična, čemu pa toliko javkanja zaradi sladkorja. Na to vprašanje naj nam g. dopisnik odgovori!

Poskrbeti je treba, da dnevno časopisje takih enostransko pobarvanih dopisov ne bo objavljalo, ne da bi jih poprej pregledal človek, ki je o dejanskem stanju čebelarstva v kritičnem času pravilno poučen. To ni samo v interesu pravilnega obveščanja čitateljev, marveč v mnogo večjem interesu čebelarjev samih.

50 letnico čebelarjenja praznuje letos dobro znani čebelar g. Franc Košak, veleposestnik na Grosupljem. Začel je čebelariti, kakor vsi naši čebelarji, s kranjiči in sicer takoj kar na debelo. Za „prvo silo" jih je kupil nič manj kakor 14 in jo je z njimi še dosti srečno zvozil, tako da je že kot mladenič zaplaval v široke čebelarske vode. Sčasoma je njegovo čebelarstvo naraslo na 200 panjev, ki jih je vzorno oskrboval in zaradi tega žel lepe uspehe. Pred prvo svetovno vojno je imel tudi lepo uspevajočo trgovino z živimi čebelami. Cvetela je zaradi solidne postrežbe in prvovrstnega blaga, ki ga je pošiljal čez mejo.

Čebelarski spomini g. Košaka so zelo zanimivi in pestri. Le škoda, da se s peresom tako nerad ukvarja. Spričo svojega izrednega spomina, ki sem ga ponovno in ponovno imel priliko občudovati, bi nam lahko povedal mnogo zanimivega iz svoje dolgoletne čebelarske prakse in o nekdanjih čebelarskih razmerah po Dolenj-

skem. Posebno sedaj, ko se pripravlja, da bi postal čebelarski upokojenec — le kdo bi hotel kaj takega verjeti? — bi bilo zelo lepo, če bi premagal svoj strah pred črnilom in nam kakšno zanimivo povedal. Za našo čebelarsko zgodovino bi v njegovih spominih našli mnogo važnega, kar se ne sme izgubiti.

Naša cena za satnice in za podelavo voska v satnice je še zelo nizka, če primerjamo cene za to blago drugod. Na Hrvatskem računa društvo za podelavo 1 kg voska 180 Kun, neka druga tvrdka pa celo 200 Kun. Kilogram satnic stane 1400 Kun, letvice za satnike pa 10 Kun meter.

Surovi sladkorni sirup, t. j. prvi pridelek, ki ga dobimo iz sladkorne pese, je, kakor znano, neprimeren za krmljenje čebel, ker vsebuje snovi, ki povzročajo hudo griže. Nekaterih snovi, ki jih najdemo tudi v medu, pa je v sirupu preveč. Zgoščen sladkorni sirup sestoji iz 35% vode, 59% sladkorja, 2·7% dušika in beljakovin ter 2·3% redilnih soli. V medu pa je 15—18% vode, 70—80% sladkorja, 0·2—1% dušika in 0·2—1% redilnih snovi. Zlasti beljakovine in velika množina soli škodujejo čebelam.

Zveza med vremenom in nosematozo. Dr. Ruth Lotmar, ki deluje na čebelarskem zavodu v Liebefeldu pri Bernu, je objavila v Schweizerische Bienenzeitung (št. 1/1943) obsežen članek o svojih raziskavanjih, v koliko vpliva vreme na pojav in značaj nekaterih kužnih bolezni čebel. Na podlagi proučevanja podatkov o vremenu in pojavu kužnih bolezni je dognala, da vreme v tisti pomladi, v kateri se pojavi nosematoza v katastrofalni obliki, prav nič ne vpliva na izbruh bolezni, njeno jakost in potek, pač pa je to v najtesnejši zvezi z vremenom v prejšnjem letu. Dognala je, da se po vsakem oblačnem, deževnem in hladnem poletju praviloma v prihodnji pomladi pojavi nosemavost v katastrofalni obliki. Nasprotno pa ta bolezen ne bo napravila omembe vredne škode, če je bilo prejšnje poletje lepo, sončno, suho in toplo.

Članek dr. Lotmarjeve pojasnjujejo razni grafikoni in številčne tabele.

Zopet nov način dodajanja matice v poletni dobi. Znano je, da je poleti, ko vlada v čebelji družini razpoloženje za rojenje, precej težko matico izmenjati. Mnogo načinov je, s katerimi je mogoče to doseči, toda niti enega ne poznamo, ki bi o njem mogli reči, da je 100% zanesljiv. Komu se posreči večkrat zapored, pri kaki družini pa odpove in tudi drugi načini se ne obnesejo. Zato čebelarji mnogo poizkušajo, na kakšen način bi matico dodali, ne da bi se bilo treba zanjo bati. Doslej se še nikomur ni posrečilo izumiti popolnoma zanesljivega postopka. Na papirju že, v praksi pa ne! Nedavno je objavil znani vzrejevalec G. Sklenar svoj postopek, ki pravi o njem, da je v resnici 100% zanesljiv in da, kdor se po njem ravna, ne bo izgubil niti ene matice in ne bo imel nobene, ki bi jo bile razburjene čebele pri dodajanju poškodovale. Postopa takole. Panju, ki mu namerava dodati matico, zapre proti večeru žrelo, zloži vse sate na kozico in pomede vse čebele iz panja. Med tem, ko je to delo opravljal, so se čebele na kozici medu napile. Sedaj položi matico, priprto v matičnici (z zamaškom, ne s sladkornim testom!), na kako mizo in otrese vse čebele s satov nanjo. Nato obesi matičnico nekoliko nad mizo, da se okoli nje lahko zberejo čebele v grozd. Na ta način nastali roj ostane čez noč zunaj, kar ima za posledico, da se čebele in matica temeljito spraznijo. Zjutraj opremi stari panj s sati ali satnicami, pri čemer se ravna po paši in letnem času, in vsadi roj v panj. V sredo med dva sata dene matičnico, pri kateri je poprej nadomestil plutovinasti zamašek z zamaškom iz sladkornega testa. Čez dve, tri ure odmaši žrelo, da gredo lahko v panj tudi tiste čebele, ki so se medtem pri žrelu nabrale, zlasti tiste, ki so prejšnji večer pri narejanju roja odletele in so morale prenočevati v sosednjih panjih. Te čebele niso novi matici nevarne. Vesele so, da so se lahko vrnile v domači panj, kjer najdejo vse izpremenjeno. Niti en sat jih ne spominja na prejšnjo matico in se dobre volje udajo v novo usodo.

Čez 10 do 12 dni, ko je v panju že dovolj pokrite zalege, lahko začnemo, če je treba, panj ojačevati s pokrito zalego iz drugih panjev. To je potrebno le v primeru, da smo matico izmenjali že bolj pozno, n. pr. 14 dni pred ajdovo pašo.

Osebne vesti. Starosta slovenskih čebelarjev, g. Ivan Sajevic v Starivasi, je nedavno nevarno obolel, pa se mu je zdravje, hvala Bogu, kmalu povrnilo. Sedaj je zopet čvrst in čaka svoje 92 letnice v mesecu avgustu.

Našega častnega člana, g. Frančiška Rojino, bivšega urednika SČ, ki je že več let pribit na bolniško posteljo, se je nedavno lotila huda pljučnica, vendar jo je premagal in je sedaj na potu okrevanja.

Gospod Jakob Virient v Olševku pri Kamniku pa nam je pisal: „Letošnjega julija meseca stopim v 90. leto. Še sem zdrav in nobene bolezni ne čutim ter grem še večkrat v Kamnik. Čebel še vedno nisem opustil, a nimam jih več kakor 4 panje — zadosti za moja leta. Pozdravljam svoje čebelarske prijatelje, posebno gg. Rojino in prof. Verbiča."

Paša na borovnici je za naše čebelarstvo zelo pomembna, posebno tam, kjer ni spomladankega resja. Malo je krajev, kjer te rastline ni. Posebno mnogo jo je po redko zaraščenih gozdovih, kjer se senca s soncem menjava. Razmnožuje se sama zelo naglo in preraste zemljo tako bujno, da zaduši sleherno rast drugih rastlin, celo mladih smrek, hoj in borovcev. Zato jo gozdarji nič kaj radi ne vidijo.

Pri nas so borvnice posebno priljubljen sadež, iz katerega skuhajo tudi izborno in zdravilno žganje. Posušene borovnice so dobro sredstvo za griže. Tudi mezga iz borovnic je nič koliko dobra. Nas pa zanima borovnica samo kot medovita rastlina. Neznatni cvetovi — povezneni lončki — so kako jutro do roba polni nektarja. In prav poštena kapljica ga je v posameznem zvončku. Pomembno je, da ga dež ne more izprati, ker so cvetne čašice navzdol obrnjene.

Čas za borovnico je od konca aprila do srede maja, v višjih legah pa še pozneje. V suhem, hladnem in vetrovnem vremenu broovnica ne medi. Zato je letos ta paša odpovedala. Kadar pa je zrak tudi po noči mil in vlažen, čez dan pa sonce prijazno sije, ne da bi pripekalo, in če je tudi v zemlji dovolj vlage, medi borovnica kot nora, tako da imajo čebele na njej čudovito pašo. Kako leto je tako izdatna, da postanejo panji pošteno težki. Medečina je sicer precej vodena, a je nenavadno sladka. To pa največ zaleže. Kadar je paša na borovnici dobra, so

dobre volje posebno čebelarji kranjičarji. V teh panjih so čebele takrat kar se da zaposlene s stavbo novega satja, ki ga matica naglo zalega, čebele pa polnijo s finim borovničevcem. Potem je upanje, da bodo čebele kmalu rojile in panji dali močne roje.

Ponekod imajo čebelarji še dandanes navado, da vozijo čebele na pašo v borovnico. Že vedo zakaj!

Če namerava več kranjičev hkrati rojiti in se je bati, da bi roji skupaj sedli, kar je posebno usodno, kadar se sprimejo roji z opraševanim maticami in roji z mladicami, je najbolje, da pustimo en panj rojiti na mestu, drugega, tretjega pa naglo zamašimo in odnesemo streljaj daleč od čebelnjaka ter odmašimo, da roj lahko izleti. Usedel se bo ponavadi kje v bližini sam zase.

Tako operacijo panj, ki je tik pred rojem, brez škode prenese, ker je rojilni nagon že dosegel višek in so čebele od njega tako prevzete, da jih nobena stvar od namere ne odvrne.

Spominjam se l. 1895. Po potresu sem šel v Podlipo pri Vrhniki. Vedno sem tičal pri čebelnjaku nekega kovača in pazil na roje. Saj za druzega nisem bil. Neki dan v maju, ko so bile jablane v najlepšem cvetju, je začelo snežiti. Sneg je padal v gostih kosmičih, vmes pa je včasih posijalo sonce. Nekemu panju se je tako mudilo rojiti, da je to storil ne glede na grdo vreme. Roj ni dolgo rajal, ampak se kmalu usedel na tako vejo, da sem ga lahko ogrebel, seveda pod nadzorstvom čebelarja.

Gospod Košak z Grosupljega je nekoč postal pozoren na neki panj, ki je čakal, da ga odpeljejo na postajo, in od tod v inozemstvo. Čebele so bile zelo nemirne. Opazil je, da tudi matica bega po mreži. Sedaj je vedel, koliko bije ura. Odnesli so panj vstran, ga odmašili in — roj se je začel usipati iz njega. Izletel je kljub temu, da so panju poprej podnico odtrgali, satje pregledali in ga podložili, vode vanj nabrizgali, napravili dušnike in nanje mrežice pribili, na vnanjo stran podnice pa pritrdili slamnate kite. Ves ta nemir družine ni zbegal, rojila je, ker je zakon narave močnejši kakor druge sile.

Nikotin — izvrstno sredstvo za čebelji pik. V lovskem časopisu „Wild und Hund" (Divjačina in pes) št. 8/1941 pripoveduje nekdo, kako se je zavaroval pred posledicami čebeljega, komarjevega, mušjih in drugih pikov. Čim ga je kaka teh živalic pičila, je namazal rano z ustnikom pipe, še boljše pa s tekočo tobačno žlindro. Bolečina, srbečica in oteklina mine, kakor bi odrezal. Pa poskusite še to nenavadno sredstvo in oglasite se kaj, da bomo vedeli, ali je tako ali ni.

Ugibanja o letošnji ajdovi paši so se že začela. Če ne bo kake nesreče, bo letos žito zelo zgodaj dozorelo in bo ajda nenavadno zgodaj posejana. Cvesti utegne že pred 10. avgustom. Čebelarski preroki napovedujejo dobro bero in se pri tem sklicujejo na vreme in bero za časa cvetenja češnje. Staro kmečko pravilo da pravi, da kakršno ob češnji, takšno ob ajdi. Veselimo se!

To in ono o česnovcu. Marsikdo toži, da česnovec mnogo manj čebelam zaleže kakor navadni sladkor. Prepričal sem se, da je taka tožba zelo utemeljena. Nedavno sem moral čebelam pokladati. Vzel sem 3 zavoje česnovca, ki naj bi tehtali z omotom (papirjem) vred (3 × 5 =) 15 kg. V resnici so tehtali brez papirja točno 13·5 kg. Nato sem stehtal 3 pakete posamič in dobil sledeče teže: 4·74 kg, 4·73 kg, 4·76 kg s papirjem vred. Za poizkušnjo sem zmlel 1 paket v prah in ga toliko časa sušil na soncu in na štedilniku, da je bil sladkor popolnoma suh, to se pravi toliko suh, kolikor more roka spoznati. Prah je tehtal pičle 4·23 kg. Če uvažujemo, da vsebuje 1 kg sladkorja dejansko le 90% sladkorja, je tedaj v enem paketu samo pičle 4 kg sladkorja. S to težo naj čebelar pri pokladanju računa, ne pa s 5 kg. Potem se mu ne bo zgodilo, da bi čebele sladkorno raztopino preje porabile, kakor je računal.

Mali oglasi

Čebelarji, ki imajo na prodaj kaj medu ali voska, naj ga ponudijo v nakup Društveni čebelarni v Ljubljani.

Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani proda v izvirne platnice vezane letnike Slovenskega čebelarja l. 1905, 1912, 1916, 1923 in 1925. Cena 40 L, s poštnino 43 L.

Kdor ima Sumperjev ali skočidolski panj, droryjevca, gerstungovca, dunajčana, amerikanca ali kranjič s prečnim delom, velikost slična Janševemu panju, Najserjev panj ali kak drug panj, ki so ga kdajkoli pri nas uporabljali, naj ga odstopi ali proda Čebelarskemu društvu v Ljubljani.

Člani! Če potrebujete kakršnakoli pojasnila ali navodila glede vašega čebelarstva, zglasite se osebno v društevni pisarni med 9. in 11. uro ter med 15.30 in 17. uro. Kdor želi imeti pismen odgovor, naj priloži znamko zanj.

Vodja Društvene čebelarne: Adolf Arko, Ljubljana, Streliška ulica 20. — Vodja zavarovanja proti kužnim boleznim: Anton Stefancioza, Ljubljana, Gluhonemnica. — Čebelarske opazovalnice vodi urednik SČ.

Slovenski čebelar izhaja mesečno. Ureja in za uredništvo odgovarja Avgust Bukovec. Izdaja in zalaga: Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani. Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo Slovenskega čebelarja v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 14. Uprava in društvena pisarna: Ljubljana, Tyrševa cesta 21, telefon 35-45, številka ček. računa 11.066. **Članarina (naročnina) znaša letno 30 L, za inozemstvo pa 40 L.**

Tiska J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren V. Jeršek.